Bashkia Has
Plani i Menaxhimit të Mbetjeve Urbane
2025 - 2030

Hartuar nga Bashkia Has

Maj 2025

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
BASHKIA HAS

PËRMBAJTJA

SHKURTIMET 3

1 HYRJE 4

1.1 Nevoja për hartimin e Planit Lokal të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve të Ngurta Urbane 4

1.1.1 Plani përfshin: 5

1.2 Hartimi i Planit në Bashkinë Has 6

2 POLITIKA KOMBËTARE DHE KUADRI LIGJOR ASPEKTET LIGJORE DHE INSTITUCIONALE NE MENAXHIMIN E MBETJEVE 7

2.1 Politikat kombëtare dhe principet bazë të menaxhimit të mbetjeve 7

3 ASPEKTE INSTITUCIONALE TË MENAXHIMIT TË MBETJEVE 9

3.1 Organizimi në nivel qendror 9

3.2 Organizimi në nivel lokal 10

4 PËRSHKRIMI I SITUATËS SË PËRGJITHSHME 11

4.1 Të dhëna gjeografike dhe demografike 11

4.1.1 Pozita Gjeografike 11

4.2 Demografia 13

4.3 Aspekte ekonomike në Bashkinë Has 14

4.4 Analiza e gjendjes për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve 2023 - 2025 15

4.5 Burimet njerëzore 17

4.6 Mjetet 17

4.6.1 Kontenierë 17

4.6.2 Kamionë 17

4.7 Mbledhja dhe transporti i mbetjeve 18

4.8 Llojet e mbetjeve që identifikohen në bashkinë e Hasit janë: 19

4.8.1 Mbetjet në ujëra sipërfaqësor (plastika) 20

4.9 Problemet me menaxhimin e mbetjeve 20

4.10 Shërbimi i pastrimit të rrugëve dhe shesheve 24

5 ANALIZA E FINANCIARE E SHËRBIMIT TË MENAXHIMIT TË MBETJEVE 24

6 RICIKLIMI DHE KOMPOSTIMI 25

6.1 Menaxhimi i mbetjeve përmes edukimit në shkolla 25

6.2 Riciklimi si pjesë e rëndësishme e zgjidhjes 26

6.3 Përfitimi nga riciklimi 26

7 INDIKATORËT E PERFORMANCËS 27

8 PLANIFIKIMI I MEMANXHIMIT TË MBETJEVE 29

8.1 Objektivat 29

REPUBLIKA E SHQIPËRISË BASHKIA HAS

8.2 Skenarët e ofrimit të shërbimit 30
9 PLANIFIKIMI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE 30
9.1 Vizioni 30
9.2 Objektivat 31
9.3 Rryma e mbetjeve, objekti i planit 31
9.4 Grumbullimi, transporti i mbetjeve 32
9.5 Manaxhimi i mbetjeve voluminoze dhe ndërtimore 34
10 SKENARËT E MUNDSHËM NE MENAXHIMIN E MBETJEVE 35
11 KUADRI LIGJOR DHE INSTITUCIONAL 36
11.1 Rregullorja vendore 36
11.2 Zbatimi dhe sanksionet 37
12 NDËRGJEGJËSIMI PUBLIK 37
12.1 Fushata e informimit në Bashkinë Has gjatë hartimit të planit 39
13 PLAN VEPRIMI 43
13.1 Komponenti: Kuadri ligjor dhe institucional 43
13.2 Komponenti: Grumbullimi dhe Transportimi i Mbetjeve dhe Pastrimi i Rrugëve 46
13.3 Komponenti: Depozitimi dhe Trajtimi i Mbetjeve 47
13.4 Komponenti: Ndarja dhe Riciklimi i mbetjeve 48
13.5 Komponenti: Aspektet Financiare 49
13.6 Komponenti: Ndërgjegjësimi Publik dhe Edukimi 51
14 RISHIKIMI I PLANIT 53
14.1 Monitorimi 53
14.2 Si kryhet monitorimi dhe vlerësimi 53

Figura 1 - Ndarja administrative e Bashkisë Has 12
Figura 2 - Pika e depozitimit të mbetjeve. 16
Figura 3 - Mjet i transportit të mbetjeve. 16
Figura 4 - Fotot gjatë pastrimit të mbetjeve. 18
Figura 5 - Shpërndarja e koshave të mbeturinave në Bashkinë Has. 23
Figura 6 - Analiza financiare e shërimit të mbetjeve. 24

Tabela 1 - Popullsia në Bashkinë Has. 14
Tabela 2 - Situata e ofrimit të shërbimit në bashkinë Has. 17
Tabela 3 - Paraqitja grafike në përqindje e depozitimve e sipas llojit Burimi. 22

-REPUBLIKA E SHQIPËRISË-
BASHKIA HAS

SHKURTIMET

- **AKM:** Agjensia Kombëtare e Mjedisit
- **ARM:** Agjensia Rajonale e Mjedisit
- **BE:** Bashkimi Europian
- **ISHMPU:** Inspektoriati Shtetëror i Mjedisit Pyjeve dhe Ujrave
- **ISHSH:** Inspektoriati Shtetëror i Shëndetësisë
- **MB:** Mbetjet nga Bizneset
- **MBZHR:** Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural
- **MF:** Mbetjet nga Familjet
- **MIE:** Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë
- **MTM:** Ministria e Turizmit dhe Mjedisit
- **NJA:** Njësi Administrative
- **NJQV:** Njësi Qëndrore Vendore
- **OJF:** Organizata Jo Fitimprurëse
- **PLMIMNU**: Plani Lokal i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve të Ngurta Urbane
- **PKMM:** Plani Kombëtar i Menaxhimit të Mbetjeve
- **PGM:** Pikë Grumbullimi Mbetjesh
- **PPP:** Partneritet Publik Privat
- **SKM:** Strategjia Kombëtare e Mbetjeve
- **VKM:** Vendim i Këshillit të Ministrave
- **ZAM:** Zona e Administrimit të Mbetjeve

1 HYRJE

Plani Lokal i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve të Ngurta Urbane (PLMIMNGU) është një dokument strategjik dhe operacional që synon përmirësimin e sistemit të menaxhimit të mbetjeve në nivel vendor. Ky plan hartohet në përputhje me kuadrin ligjor kombëtar dhe politikat e zhvillimit të qëndrueshëm, me qëllim garantimin e një mjedisi të pastër, mbrojtjen e shëndetit publik dhe promovimin e ekonomisë qarkulluese.

PLMIMNGU adreson të gjitha hallkat e ciklit të mbetjeve - nga parandalimi, grumbullimi, transporti dhe trajtimi, deri tek riciklimi dhe depozitimi final - në mënyrë të integruar dhe efikase. Nëpërmjet këtij plani, njësia vendore përcakton objektivat afatshkurtra dhe afatgjata, identifikon burimet dhe nevojat për investime, si dhe angazhon komunitetin dhe aktorët lokalë në përmirësimin e menaxhimit të mbetjeve.

Në këtë kontekst, PLMIMNGU përbën një instrument të domosdoshëm për të garantuar zhvillimin e qëndrueshëm dhe përmirësimin e cilësisë së jetës së qytetarëve.

Ky plan është një instrument që ndihmon **Bashkinë Has** të përmbushë kërkesat ligjore kombëtare dhe ndërkombëtare, të organizojë shërbimet e menaxhimit të mbetjeve dhe të sigurojë zhvillim të qëndrueshëm për komunitetin. Ai gjithashtu ka si qëllim përmirësimin e infrastrukturës, rritjen e ndërgjegjësimit të qytetarëve, dhe nxitjen e praktikave të riciklimit dhe përdorimit të qëndrueshëm të mbetjeve.

Në thelb, **ky plan**:

- **Përfshin një analizë të situatës aktuale** të menaxhimit të mbetjeve në Bashkinë Has dhe identifikon problemet dhe mundësitë për përmirësim.
- **Përcakton objektiva dhe qëllime strategjike** që duhet të arrihen në periudha të caktuara kohore.
- **Propozon masa dhe aktivitete konkrete** për të përmirësuar menaxhimin e mbetjeve, duke përfshirë investime në infrastrukturë, edukim të qytetarëve dhe zhvillim të kapaciteteve institucionale.
- **Siguron një kornizë për monitorim dhe raportim**, për të vlerësuar ecurinë e implementimit të planit dhe për të marrë masa korrigjuese nëse është e nevojshme.

1.1 Nevoja për hartimin e Planit Lokal të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve të Ngurta Urbane

Bashkia Has, si një nga njësitë vendore në veri të Shqipërisë, përballet me sfida të vazhdueshme në menaxhimin efikas të mbetjeve të ngurta urbane për shkak të rritjes së popullsisë, mungesës së infrastrukturës së duhur dhe ndërgjegjësimit të ulët të komunitetit mbi ndarjen dhe trajtimin e mbetjeve. Përballë këtyre sfidave, hartimi i Planit Lokal të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve të Ngurta Urbane (PMIMNGU) për Bashkinë Has paraqet një domosdoshmëri për të garantuar një sistem të qëndrueshëm, të sigurt dhe miqësor me mjedisin. Ky plan do të shërbejë si një udhërrëfyes për përmirësimin e shërbimeve, reduktimin e ndikimeve mjedisore dhe përmbushjen e detyrimeve ligjore kombëtare dhe ndërkombëtare në fushën e menaxhimit të mbetjeve.

PMIMNGU për Bashkinë Has përcakton mënyrën sipas së cilës do të ushtrohet dhe shtrihet funksioni i menaxhimit të mbetjeve në këtë bashki.

PMIMNGU ofron zgjidhje lokale gjerësisht të pranuara dhe një kuadër të miratuar pune, sipas të cilit mund të merren vendime lidhur me infrastrukturën që nevojitet për të përmbushur zbatimin e praktikave më të mira mjedisore. Plani nxit një pjesëmarrje më të mirë të gjitha palëve dhe paraqet një këndvështrim strategjik të menaxhimit të mbetjeve, duke e vënë theksin

në zgjerimin e zonës së shërbimit, në sasinë në rritje të mbetjeve dhe lehtësirat e nevojshme për menaxhimin e mbetjeve. Gjithashtu, Plani përfshin:

1.1.1 Plani përfshin:

Plani Lokal i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve të Ngurta Urbane për Bashkinë Has përfshin një sërë komponentësh thelbësorë, të cilët së bashku synojnë ndërtimin e një sistemi të qëndrueshëm, efikas dhe të qëndrueshëm për menaxhimin e mbetjeve. Elementët kryesorë të planit përfshijnë:

1. **Analizën e situatës ekzistuese**

- Vlerësimi i gjendjes aktuale të menaxhimit të mbetjeve në bashki, përfshirë burimet e gjenerimit, infrastrukturën ekzistuese, praktikat e trajtimit dhe problemet kryesore.

2. **Vlerësimin e kapaciteteve teknike dhe institucionale**

- Analiza e kapaciteteve të administratës vendore dhe operatorëve të shërbimit për ofrimin e menaxhimit të mbetjeve.

3. **Parashikimet për sasinë dhe përbërjen e mbetjeve**

- Projeksione për rritjen e mbetjeve në vitet e ardhshme bazuar në tendencat demografike dhe zhvillimet ekonomike.

4. **Qëllimet dhe objektivat strategjike**

- Përcaktimi i qëllimeve afatshkurtra, afatmesme dhe afatgjata për përmirësimin e sistemit të menaxhimit të mbetjeve.

5. **Masat dhe ndërhyrjet prioritare**

- Propozimi i masave konkrete për:
  - Reduktimin e mbetjeve në burim
  - Riciklimin dhe ripërdorimin
  - Përmirësimin e grumbullimit dhe transportit
  - Trajtimin dhe depozitimin e kontrolluar

6. **Edukim dhe ndërgjegjësim i komunitetit**

- Fushata për informimin dhe përfshirjen e qytetarëve në ndarjen në burim, riciklim dhe mbrojtjen e mjedisit.

7. **Aspektet financiare dhe modelet e qëndrueshme të financimit**

- Vlerësimi i kostove dhe burimeve të financimit për zbatimin e planit, përfshirë mundësinë e partneriteteve publike-private apo fondeve të huaja.

8. **Plani i veprimit dhe afatet kohore**

- Një kalendar konkret me hapa të qartë për zbatimin e masave dhe monitorimin e progresit.

9. **Sistemi i monitorimit dhe raportimit**

- Mekanizma për vlerësimin e zbatimit të planit dhe përmirësimet e nevojshme gjatë rrugës.

Plani i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve është bërë paraprakishjt prezantim dhe subjekt i diskutimeve me përfaqësuesit e njësive administrative dhe aprovohet nga Këshilli Bashkiak, dhe nëse do të jetë e nevojshme do të marrë edhe miratimin nga instancat e tjera në nivel qarku.

REPUBLIKA E SHQIPËRISË BASHKIA HAS

Në këtë seksion fillimor, argumentohet nevoja për zhvillimin e Planit Lokal të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve të Ngurta Urbane (PLMIMNU). Ky plan paraqitet si një mjet strategjik për të adresuar sfidat dhe për të përmirësuar situatën e menaxhimit të mbetjeve në nivel lokal. Është e rëndësishme të hartohet ky plan për të përmirësuar efikasitetin dhe efektivitetin e procesit të menaxhimit të mbetjeve në një qytet ose njësitë administrative të bashkisë Has.

Plani Lokal i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve të Ngurta Urbane për Bashkinë Has është një dokument kyç për të rregulluar dhe organizuar menaxhimin e mbetjeve në nivel lokal. Ky plan është në përputhje me politikat kombëtare për mbetjet dhe synon të ofrojë udhëzime konkrete për grumbullimin, trajtimin, riciklimin dhe heqjen e mbetjeve në mënyrë efikase dhe të volitshme.

Në këtë kontekst, Plani ka disa qëllime kryesore:

Përputhshmëri me Strategjinë Kombëtare të Mbetjeve (SKM): Kjo do të thotë që plani lokal synon të ndihmojë në realizimin e qëllimeve të politikave kombëtare për menaxhimin e mbetjeve.
Zgjidhjet për menaxhimin e mbetjeve: PLMIMNU do të propozojë dhe promovojë opsione për grumbullimin dhe trajtimin e mbetjeve në mënyrë që të përputhen me standardet kombëtare dhe të jenë efikase.
Instrumentet institucionale dhe rregullatore: Planifikimi do të përfshijë hartimin e strukturës institucionale, organizative dhe rregullore të nevojshme për të menaxhuar mbetjet në nivel lokal dhe për të siguruar përputhshmëri me standardet e përcaktuara.
Nevojat financiare dhe investimet: PLMIMNU do të identifikojë nevojat financiare për investime në infrastrukturën e menaxhimit të mbetjeve dhe do të sugjerojë mënyra për të siguruar fondet e nevojshme, duke përfshirë financimin nga qeveria qendrore dhe institucionet ndërkombëtare.

Viti 1994 shënoi momentin kur autoriteteve lokale ju deleguan shërbimet e menaxhimit të mbetjeve dhe shërbime të tjera pastrimi, duke i bërë këto të fundit përgjegjëse për manaxhimin e tyre dhe njëkohësisht, duke u siguruar financimin nga qeverisja qendrore me anë të "granteve të pakushtëzuara". Hartimi i planit vendor nga Njësitë e Qeverisje vendore është një detyrim ligjor i përcaktuar nga Ligji nr.10 463, datë 22.09.2011 "Për manaxhimin e integruar të mbetjeve", i ndyrshuar, ku në nenin 12, pika 2 citohet:

Çdo njësi e qeverisjes vendore apo grup njësish të qeverisjes vendore harton planin vendor të menaxhimit të integruar të mbetjeve për territorin që ka nën juridiksion, në përputhje me planin kombëtar dhe planin rajonal të menaxhimit të integruar të mbetjeve dhe me kërkesat e nenit 10 të këtij ligji.Hartimi i këtij plani është një detyrim ligjor për bashkitë, siç është specifikuar në Ligjin nr.10 463, datë 22.09.2011 "Për menaxhimin e integruar të mbetjeve". Kjo bën që hartimi i Planit të jetë një hap i rëndësishëm në përmirësimin e sistemit të menaxhimit të mbetjeve në Bashkinë Has.

1.2 Hartimi i Planit në Bashkinë Has

Zbatimi i Planit Lokal në bashkinë Has do të përfshijë të gjithë territorin e kësaj bashkie në kufijtë siç janë përcaktuar në ligjin nr. 115/2014 (31.07.2014). "Për ndarjen territoriale administrative të njësive të qeverisjes vendore në Republikën e Shqipërisë".

REPUBLIKA E SHQIPËRISË BASHKIA HAS

Në kuadër të zbatimit të Planit, Bashkia Has do të krijojë një bazë të dhënash për mbetjet (gjenerimi i mbetjeve, përbërja merceologjike e tyre, monitorimi i fraksioneve të ndryshme të mbetjeve) dhe përditësimi i tij çdo vit, i cili është një prej veprimeve më të rëndësishme për monitorimin e zbatimit të tij, për arsyet e mëposhtme dhe jo vetëm:

- **Planifikimi për administrimin e mbetjeve** - është e pamundur të bësh një planifikim të saktë pa pasur të dhëna të sakta mbi normën e gjenerimit dhe tipologjinë e mbetjeve.
- **Zhvillimi i infrastrukturës së menaxhimit të mbetjeve** - veçanërisht mbledhja e diferencuar e mbetjeve kërkon të identifikohen saktësisht fraksionet në peshë dhe përqindje e mbetjeve në procesin e planifikimit dhe projektimit për ndërtimin e impianteve për trajtimin final të tyre.
- **Zhvillimi i programeve të parandalimit dhe minimizimit të mbetjeve -** identifikimi dhe vlerësimi i fraksioneve të riciklueshme është një hap i rëndësishëm drejt reduktimit dhe parandalimit të mbetjeve.
- **Fushatat e ndërgjegjësimit për mbetjet** - të dhënat e gjeneruara do të jenë shumë të dobishme për aktorë të ndryshëm të cilët duan të piketojnë zona pilot për te aplikuar ndarjen e mbeturinave në burim dhe për të stimuluar riciklimin.

Në përpjekje për të përmirësuar menaxhimin e mbetjeve urbane në Bashkinë Has, u zhvillua Planin Lokal të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve të Ngurta Urbane (PLMIMNU). Ky plan u hartua në kuadër të projektit "Mbështetje Bashkisë Has në drejtorinë e shërbimeve publike".

Plani është një dokument i përgatitur me synimin për të treguar dhe promovuar zgjidhjet teknike efektive për menaxhimin e integruar të mbetjeve, që përfshin mbulimin me këtë shërbim për të gjithë territorin e bashkisë, instalimin e një sistemi grumbullimi të diferencuar si dhe identifikimin e destinacioneve për mbetjet e riciklueshme dhe të paricklueshme, me qëllim reduktimin e mbetjeve dhe nxitjen e riciklimit në Bashkinë e Hasit.

Paralelisht me të, dhe me ndërgjegjësimin e qytetarëve për diferencimin e mbetjeve që në burim, Bashkia synon të rrisë cilësinë e shërbimit, për reduktimin e rrezikut në shëndetin e njerëzve e në mjedis dhe qëndrueshmërinë e tij, duke përmirësuar dhe financat, jo vetëm nga tarifat e shërbimit, por edhe nga aktivitetet e tjera menaxhuese.

Plani i jep të gjitha mundësitë Bashkisë Has të zgjerojë territorin e bashkëpunimit për çështje të veçanta të menaxhimit të mbetjeve edhe me bashkitë Has dhe Tropojë, siç janë përpunimi i mbetjeve në landfill, apo për çështje të tjera që lidhen parandalimin e depozitimit të mbetjeve në liqenin e Fierzës nëpërmjet rrjedhave ujore që lidhin të dy vëndet Kosovën dhe Shqipërinë.

2 POLITIKA KOMBËTARE DHE KUADRI LIGJOR ASPEKTET LIGJORE DHE INSTITUCIONALE NE MENAXHIMIN E MBETJEVE

2.1 Politikat kombëtare dhe principet bazë të menaxhimit të mbetjeve

Politikat kombëtare në fushën e menaxhimit të mbetjeve përqendrohen në zbatimin e Strategjisë Kombëtare të Mbetjeve dhe Planit Kombëtar për Menaxhimin e Mbetjeve. Këto dokumente vendosin drejtimin dhe objektivat e politikës së Qeverisë së Shqipërisë në këtë fushë për periudhën deri në 2025. Synimi kryesor është minimizimi i ndikimit të mbetjeve në mjedis në nivele kombëtare dhe lokale, si dhe përmirësimi i përdorimit efikas të burimeve në vend.

REPUBLIKA E SHQIPËRISË BASHKIA HAS

Strategjia Kombëtare e Mbetjeve vendos katër shtylla kryesore për zbatimin e politikës dhe strategjisë së mbetjeve nëpërmjet Planit Kombëtar të Menaxhimit të Mbetjeve (PKMM). Këto shtylla politike janë:

- **Planifikimi:** Zhvillimi i planeve për të përparuar axhendën e strategjisë së mbetjeve në lidhje me zbatimin.
- **Edukimi:** Edukimi i partnerëve dhe bashkëpunëtorëve kryesorë për të përmbushur potencialin e tyre brenda sistemit dhe për të lehtësuar zbatimin e reformave.
- **Mbështetja financiare:** Mbështetja financiare e burimeve njerëzore dhe vetë sistemit në mënyrën e duhur.
- **Kuadri ligjor:** Përafrimi me legjislacionin përkatës të Bashkimit Evropian në fushën e mjedisit për të siguruar hyrjen e suksesshme në BE në të ardhmen.
- Direktivat e BE-së dhe dokumentat strategjik, rekomandojnë që të gjithë planet në nivel kombëtar, rajonal dhe lokal duhet të bazohen në parimet e përgjithshme të paraqitur më poshtë: **Hierarkia e mbetjeve:** Përparësitë në menaxhimin e mbetjeve vendosin "parandalimin dhe ripërdorimin" si alternativa më të preferueshme.

- **Parimi reduktues:** Minimizimi i gjenerimit të mbetjeve për të ruajtur burimet natyrore.
- **Parimi parandalues:** Reduktimi i impaktit të mbetjeve në shëndetin e njerëzve dhe mjedisin.
- **Parimi i afërsisë dhe vetëmjaftueshmërisë:** Mbetjet të trajtohen sa më afër vendit të prodhimit për të shmangur eksportin në vende të tjera.
- **Parimi i përgjegjësisë së prodhuesit:** Parimi "Ndotësi paguan" kërkon që prodhuesit duhet të mbulojnë kostot e manaxhimit të mbetjeve që gjenerojnë.

Qeveria Shqiptare është e angazhuar në procesin e anëtarësimit në Bashkimin Evropian dhe po punon për të përafruar dhe adoptuar legjislacionin në përputhje me standardet e BE-së. Në vitet e fundit, ka pasur përmirësime të konsiderueshme në fushën e legjislacionit për menaxhimin e mbetjeve në Shqipëri për të përmbushur standardet e Bashkimit Evropian.

REPUBLIKA E SHQIPËRISË BASHKIA HAS

3 ASPEKTE INSTITUCIONALE TË MENAXHIMIT TË MBETJEVE

3.1 Organizimi në nivel qendror

Aktorët kryesorë përgjegjës, në nivel kombëtar, në fushën e menaxhimit të mbetjeve janë Ministria e e Turizimit dhe Mjedisit, Ministria infrastrukturës dhe Energjisë, Ministria e Shëndetësisë dhe Çështjeve Sociale dhe Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural.

Bazuar në legjislacionin mjedisor në fuqi, MTM është institucioni i specializuar dhe përgjegjësi kryesor për hartimin e politikës së manaxhimit të mbetjeve; hartimin e legjislacionit, udhëzuesve dhe rregulloreve dhe zbatimin në nivel qendror me anë të dy autoriteteve të specializuara në varësi të saj: Inspektorati Shtetëror i Mjedisit dhe Pyjeve (ISHMPU) dhe Agjencinë Kombëtare të Mjedisit (AKM) dhe Agjensive Rajonale të Mjedisit (ARM).

ISHMPU (në zbatim të Ligjit nr. 10431) është përgjegjës dhe ushtron aktivitetin për garantimin e mbrojtjes së mjedisit në nivel qendror dhe për kontrollin dhe zbatimin e legjislacionit mjedisor (ku përfshihen edhe mbetjet) në të gjithë vendin për të gjithë konsumatorët që gjenerojnë mbetje. Ai vendos penalitete për shkeljet administrative apo mund të pezullojë aktivitete që nuk janë në përputhje me legjislacionin mjedisor; informon rregullisht autoritetet lokale për gjendjen e mjedisit, aktet ligjore të miratuara dhe projektet e miratuara; kontrollon regjistrin e ndotësve (ku përfshihen dhe mbetjet), rregulloret teknike dhe teknologjitë. ISHMPU bashkëpunon me autoritete të tjera në nivel qendror, rajonal dhe lokal (si p.sh. ARM, Inspektorati Shtetëror Shëndetësor ISHSH, IKMT-ja, Policitë Bashkiake etj.) për përmbushjen e detyrave të këtyre të fundit.

Agjensitë Rajonale të Mjedisit (në zbatim të Ligjit nr. 10431) janë autoritete të specializuara për monitorimin dhe mbrojtjen e mjedisit në nivel rajonal dhe, bashkë me AKM-më si njësia qendrore, përbëjnë rrjetin e agjencive mjedisore. Ato kanë për detyrë: (i) të realizojnë zbatimin e ligjeve mjedisore dhe atyre të manaxhimit të mbetjeve në nivel lokal dhe rajonal; (ii) të bashkëpunojnë me autoritetet lokale në zhvillimin e aksioneve, planeve, projekteve apo fushatave të sensibilizimit në nivel lokal; (iii) kanë përgjegjësi në miratimin e vendeve të grumbullimit të mbetjeve dhe japin, në bashkëpunim me autoritetet vendore, lejet mjedisore për impiantet lokale të mbetjeve apo aktivitete të tjera lokale.

MIE dhe më konkretisht Drejtoria e Politikave të Ujësjellës Kanalizimeve dhe Mbetjeve të Ngurta ka për detyrë formulimin dhe zbatimin e politikave kombëtare, normave dhe standardeve për shërbimet publike në fushën e mbetjeve urbane apo mbetjeve të tjera. MIE është autoriteti përgjegjës në nivel kombëtar për planifikimin, financimin, zbatimin dhe monitorimin e investimeve publike në fushën e manaxhimit të mbetjeve, rehabilitimit të fushave të venddepozitimeve, ngritjes së landfill-eve etj. Në zbatim të kuadrit ligjor, ajo duhet të përgatisë rregullore, teknika dhe metoda për të gjitha proçeset e manaxhimit të mbetjeve si ndarja dhe grumbullimi i tyre, transporti dhe riciklimi, trajtimi dhe groposja etj. Gjithashtu, MTI është autoriteti kontraktues për koncesionin e aktiviteteve ekonomike nën përgjegjësinë e saj, duke përfshirë fushën e shërbimeve publike ku bën pjesë edhe manaxhimin i mbetjeve.

Këshilli Kombëtar i Territorit, në zbatim të kuadrit ligjor në fuqi, miraton lejen e sheshit dhe lejen e ndërtimit për objektet (si rrjedhojë edhe për landfillet) me një sipërfaqe më të madhe se 0.5 ha që ndërtohen jashtë kufijve administrative të sipërfaqeve të qytetit/fshatit/zonave të banuara.

REPUBLIKA E SHQIPËRISË BASHKIA HAS

Ministria e Shëndetësisë dhe Çështjeve Sociale, në bashkëpunim me MTM dhe në zbatim të ligjit për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve harton rregullore për manaxhimin e mbetjeve në nivele të ndryshme të hierarkisë së manaxhimit të tyre dhe gjithashtu harton dhe zbaton rregulloren për mbetjet spitalore (miratuar Udhëzimi Nr. 6, dt. 30.11.2007);

Inspektorati Shtetëror Shëndetësor është një autoritet në varësi të Ministrisë së Shëndetësisë dhe Çështjeve Sociale, i cili ka për detyrë të kontrollojë dhe ndërmarrë veprime për të siguruar kushtet e nevojshme higjieno-sanitare për aktivitetet e ndryshme. Ai bashkëpunon me Inspektoratet Mjedisore dhe në raste të veçanta, edhe me inspektorate të tjera, sikurse edhe me autoritetet lokale për kryerjen e inspektimeve të aktiviteteve që lidhen me mbetjet. Aktiviteti i inspektoratit mbështetet në ligjin 7904 datë 8.3.1995 dhe ka për detyrë të vendosë gjoba për probleme që lidhen me mospastrimin e zonave urbane apo kur grumbullimi dhe depozitimi janë jo të përshtatshëm dhe bëhen të rrezikshëm për popullsinë. Përgjegjësia e inspektoratit shtrihet edhe në përcaktimin e vendgrumbullimit të mbetjeve.

Spitalet dhe gjithë prodhuesit e mbetjeve spitalore janë përgjegjës për administrimin e mbetjeve spitalore si dhe për projektimin e skemave të manaxhimit të mbetjeve të tyre, në përputhje me Planet Kombëtare të Manaxhimit të Mbetjeve dhe Planet e Manaxhimit të Mbetjeve të Rrezikshme.

Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë (në bashkëpunim me MTM) është përgjegjëse për hartimin e rregulloreve për:

- Mbetjet industriale
- Mbetjet minerale
- Rehabilitimin e venddepozitimeve në përputhje me specifikat.

Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural (në bashkëpunim me MTM) është përgjegjëse për hartimin e rregullores për mbetjet bujqësore dhe shtazore.

Ministria e Financës (në bashkëpunim me MM) është përgjegjëse për hartimin e legjislacionit për paraqitjen e taksave të ndryshme mjedisore.

3.2 Organizimi në nivel lokal

Detyrat dhe përgjegjësitë: Bazuar në ligjin nr. 139/2015 "Për Vetqeverisjen Vendore" dhe ligjin nr.10463 datë 22.09.2011 bashkitë janë përgjegjëse për të organizuar shërbimin e grumbullimit, transportit, trajtimit dhe depozitimit final të mbetjeve, duke i deleguar këto shërbime organeve lokale ose duke kontraktuar një kompani private të specializuar. Bashkia përcakton:

1. Strukturat bashkiake për administrimin dhe monitorimin e shërbimeve të manaxhimit të mbetjeve si dhe inspektimin e territorit urban;
2. Përcakton buxhetin e mjaftueshëm për mbulimin e shpenzimeve operative dhe të investimeve në fushën e mbetjeve; vendos tarifa për manaxhimin e mbetjeve urbane në territorin nën juridiksionin e saj dhe autorizon organizmat publikë apo privatë që t'i grumbullojnë ato;
3. Harton dhe miraton rregullore lokale specifike territoriale për çdo metodë manaxhimi për mbetjet duke zbatuar rregulloret "tip" të miratuara nga MM, MTI dhe MSH;

REPUBLIKA E SHQIPËRISË BASHKIA

4. Harton planet e manaxhimit të mbetjeve urbane në nivel lokal apo rajonal në bashkëpunim me autoritetet rajonale dhe autoritetet e tjera lokale fqinje;
5. Përcakton vendet dhe metodologjitë e përshtatshme për grumbullimin, trajtimin dhe depozitimin përfundimtar të mbetjeve në përputhje me kriteret mjedisore dhe planet e zhvillimit;
6. Mbledh të dhëna dhe mban regjistrin lokal të mbetjeve si dhe kryen fushata sensibilizuese.

Në përputhje me legjislacionin mjedisor dhe për mbetjet, bashkitë kanë detyrimet si më poshtë:

1. Të kujdesen për higjienën publike kur kjo rrezikohet nga ndotja që shkaktohet prej mbetjeve të gjeneruara apo atyre të braktisura;
2. Të zbatojnë projekte dhe investime për përmirësimin e gjendjes së mjedisit urban në lidhje me ndotjen e mbetjeve;
3. Të monitorojnë dhe inspektojë të gjitha proceset e manaxhimit të mbetjeve nga grumbullimi deri në depozitimin përfundimtar në përputhje me standardet kombëtare mjedisore dhe rregulloret dhe manualet lokale;
4. Të inspektojnë "zotëruesin e mbetjeve" për të konfirmuar zbatimin e rregullave dhe standardeve në nivel kombëtar dhe lokal dhe të vendosë sanksione në rast shkeljesh;
5. Të bashkëpunojë me ARM për lëshimin e lejeve mjedisore për persona fizikë dhe juridikë që lidhen edhe me aktivitetin e tyre në raport me proceset e manaxhimit të mbetjeve;
6. Të bashkëpunojë me ISHMPU, ARM si dhe inspektoriate të tjerë për të ndërmarrë inspektime të mbetjeve dhe aktiviteteve që lidhen me to brenda territorit dhe juridiksionit lokal;
7. Çdo njësi e qeverisjes vendore është autoritet kontraktues për koncesionet lidhur me aktivitetet ekonomike nën juridiksionin përkatës dhe, si rrjedhojë, edhe për koncesionin e projekteve mbi mbetjet.

Këshilli Bashkiak: Është autoriteti përfaqësues lokal me përgjegjësi të drejtpërdrejtë për miratimin e buxhetit të mbetjeve dhe investimeve, miratimin e strukturave urbane për administrimin e mbetjeve, miratimin e nivelit të tarifave të mbetjeve dhe miratimin e dokumenteve rregullatore dhe strategjike (plane, plan-veprime) dhe është i përfshirë në procesin e dhënies së lejes për një vend për mbetjet e rrezikshme.

Policia e bashkiake është përgjegjëse për të evidentuar dhe parandaluar ndotjen mjedisore dhe depozitimet e papërshtatshme të mbetjeve, dhe për të siguruar zbatimin e urdhërave, akteve lokale dhe vendimet në lidhje me manaxhimin e mbetjeve.

4 PËRSHKRIMI I SITUATËS SË PËRGJITHSHME

4.1 Të dhëna gjeografike dhe demografike

4.1.1 Pozita Gjeografike

Bashkia e Hasit është sipas ndarjes së re territoriale një nga 61 bashkitë e Republikës së Shqipërisë. Bashkia e Hasit ka 11687 banorë që jetojnë në Has (deri në vitin 2023 sipas Censusit), një sipërfaqe prej 393 km² dhe kryeqendër Krumën.

Hasi është një krahinë etnogjeografike me kufij të përcaktuar shumë qartë, i rrethuar pothuajse rreth e qark i gjithë Hasi me lumenjë në mes ngrihet madhështor mali i Pashtrikut me lartësi 1989 m

mbi nivelin e detit. Në veri dhe në lindje, Drini i Bardhë dhe dega e tij Ereniku që e ndajnë nga Krahina e Rekës dhe Podrimës (Rrafshi i Drinit). Në jug dhe në perëndim kufizohet me krahinën e Lumës dhe Maleziut me të cilat i ndan Drini i Bardhë dhe i bashkuar dhe sot liqeni i Fierzës, ndërsa në veri-perëndim përroi i Skatinës e ndan nga Butyçi i rrethit të Tropojës.

Bashkia përbëhet nga 4 njësi administrative (Krumë, Fajza, Golaj, Gjinaj) dhe 30 fshatra + 1 qyteti, ku qendra është qyteti i Krumës.

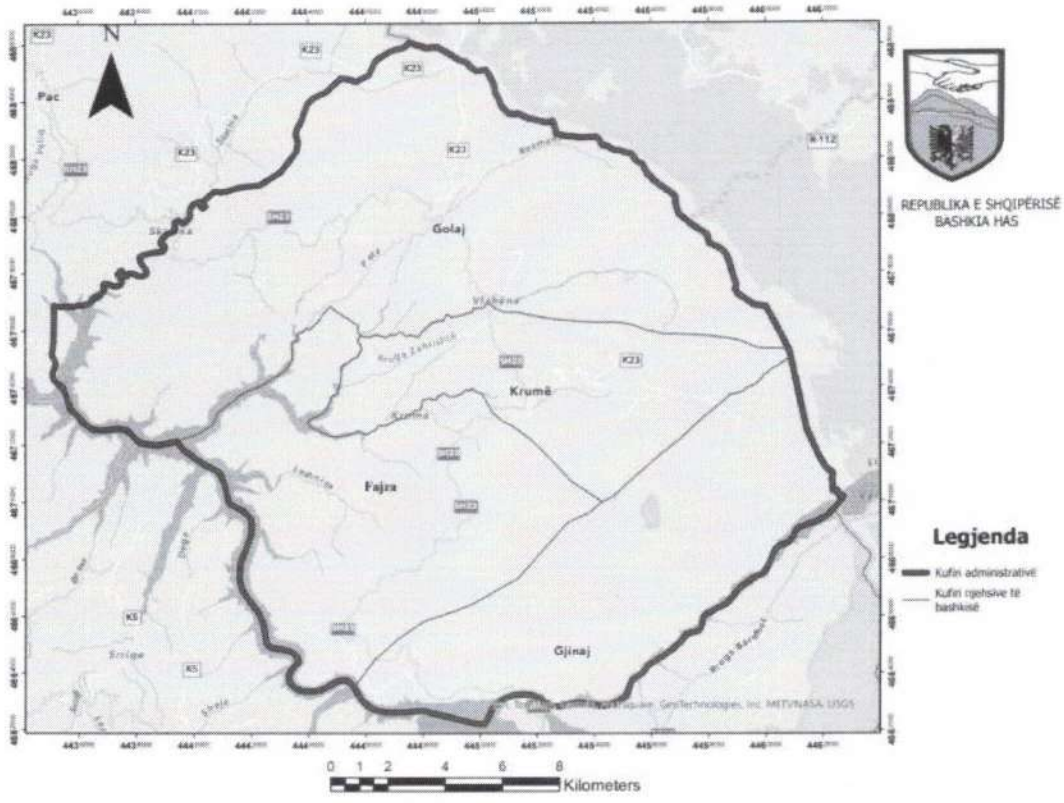

Figura 1 - Ndarja administrative e Bashkisë Has.

Bashkia shtrihet në një terren malor me kuota që variojnë nga 450 deri ne 1989 metër mbi nivelin e detit . Burimet e jashtëzakonshme natyrore në majat e maleve, kullotat alpine, luginat e thella liqenet dhe lumenjtë spektakolar janë asete të mjaftueshme për të tërhequr turistët.

Liqeni i Fierzës është qendra e të gjitha rrjedhave dhe mjediseve ujore dhe shumë i përshtatshëm për rritjen e peshqve të llojeve të ndryshme. Pasuritë ujore të zonës përdoren edhe si burime energjie.

Problemet mjedisore të Hasit, kryesisht kanë të bëjnë me ndotjen e ujërave sipërfaqësore, ndotjes së tokës dhe menaxhimin e keq te mbeturinave.

Burimet kryesore të ndotjes së ujërave sipërfaqësore vjen nga sistemi i ujërave të zeza të ujërave të zeza që në shumë segmente të qytetit pothuajse tërësisht mungon, me shkarkimet e patrajtuara në Liqeni i Fierzës, lumin e Krumës etj, duke rezultuar në ndotjen e ujërave nëntokësore dhe sipërfaqësore të ujit dhe habitatet e tyre. Sistemi i ujërave të zeza është

dëmtuar edhe nga lidhjet e paligjshme në rrjet. Ujërat e zeza derdhen në lumin e Krumës . Nuk ka sistem të kullimit dhe të trajtimit të ujërave të zeza.

Ekziston edhe ndotja e mbetjeve të ngurta sidomos gjatë sezonit të shirave (pranverë dhe vjeshtë), kur niveli i ndotjes është më i lartë dhe përbëhet kryesisht nga materiale plastike, të tilla si shishe, çanta, këpucë dhe mbetjeve spitalore. Kjo situatë krijon edhe probleme që lidhen me rrezik të lartë të infektimit. Cilësia e dobët e lumit të Krumës, Rosmanit etj, krijon vështirësi për zhvillimin e turizmit.

Sa për ndotjen e tokës, shkaqet kryesore që mund të rendisim jane:

- Ndotja nga mbeturinat urbane per shkak se tubacionet Për shkak të shirave ,mbetjet e shirave depërtojnë në shtresat e thella të tokës, duke i ndotur.
- Sistemi i kanalizimit në qytetin e Hasit ka nevoje mirëmbajtje dhe per tu permisuar. Sistemi është dëmtuar mjaft nga lidhjet pa autorizuar. Ujërat e zeza të patrajtuara përfundojnë pjesërisht në liqen dhe pjesërisht në terrenin e tokave bujesore me ndotjen e ujërave nëntokësore.
- Ndotja e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore nga mbetjet urbane ndodh për shkak të filtrimit të mbeturinave në zonën e deponisë me ndotjen e ujërave nëntokësore që mund të të hyjnë në zinxhirin ushqimor;

Masat kryesore për të trajtuar ndotjen e tokës janë:

- Rehabilitim i përkohshëm i fushë depozitimit aktual me përspektivën, që në bazë të draft Planit rajonal të menaxhimit të mbetjeve të rajonit Has, kjo fushë depozimi të mbyllet dhe të ndërtohet një landfill për rajonin.
- Kontrolle periodike mbi kushtet e shkarkimeve duke kryer nderhyrje per mirëmbajtje;

Ekonomia ka një potencial të konsiderueshëm zhvillimi, pasi gjeografikisht bashkia është e pozicionuar në një pikë të favorshme kalimi në kufi dhe afër tregut me Kosovën e veçanërisht me dy qytetet kryesore të tregtisë së Kosovës, respektivisht Prizrenin dhe Gjakovën. Po kështu është afruar dhe me tregjet e tjera të vendit, si rezultat i ndërtimit të autostradës Durrës - Has. Megjithëse ka patur përmirësime te infrastrukturës rrugore, sektorë si furnizimit me ujë, kanalizimet dhe energjia elektrike që vijnë nga dëmtimi dhe ndotja e mjedisit, mungesa e infrastrukturës turistike dhe e marketingut përbëjnë disa nga problemet më të mëdha në lidhje zhvillimin e qëndrueshëm të bashkisë dhe rajonit në përgjithësi.

4.2 Demografia

Popullsia në Bashkinë e Hasit është homogjene. Bashkia ka nën administrimin e vet 30 fshatra, ndër të cilët 12 në Golaj, 8 në Fajze, 6 në Gjinaj dhe 4 fshatra + qyteti në Krumë. Në vijim, Bashkia e Hasit numëron 5,322 familje, ndër të cilat 2,074 në Golaj, 1,758 në Krumë, 1,048 në Fajze dhe 442 në njësinë Gjinaj. E veçantë për këtë bashki është se popullsia e saj është tërësisht rurale.Një pjesë e të rinjëve kalojnë kufirin rregullisht për punësim në vendet e Bashkimit Europian apo në Kosovë. Sipas Censusit të vitit 2023 bashkia numëron 11,687 banorë që jetojnë në Has, ndërsa sipas Gjendjes Civile kjo bashki ka një popullsi prej 21,764 banorësh. Nga ky numer, 7 554 persona jane te moshave 15 deri ne 65 vjec

Sipas të dhëanve të mundësuara nga bashkia në tabelën më poshtë janë të dhënat në lidhje me numrin e popullsisë në Bashkinë Has:

Populisia Has	0-14	15-64	65+
Gjithesej	2 641	7554	1489
Meshkuj	1415	3 565	704
Femra	1226	3 989	785

Tabela 1 - Popullsia në Bashkinë Has.

4.3 Aspekte ekonomike në Bashkinë Has

Bashkia Has ndodhet në një zonë strategjike të Shqipërisë, duke përfshirë një pasuri natyrore dhe një popullsi të angazhuar në aktivitete ekonomike tradicionale. Ekonomia e Bashkisë Has mbështetet kryesisht në sektorë të tillë si **bujqësia**, **blegtoria**, **turizmi** dhe **industria e vogël**. Këta sektorë ofrojnë mundësi të mëdha zhvillimi dhe punësimi, duke kontribuar në rritjen e mirëqenies dhe ekonomisë lokale.

4.3.1.1 *1. Bujqësia dhe Blegtoria*

- **Bujqësia** është sektori më i rëndësishëm për Bashkinë Has. Tokat e pasura dhe klima e favorshme ofrojnë mundësi të shkëlqyera për kultivimin e produkteve të ndryshme bujqësore si gruri, misri, perimet dhe frutat. Kjo ka një ndikim të drejtpërdrejtë në jetesën e shumë familjeve dhe është një nga burimet kryesore të të ardhurave për banorët e zonës.
- **Blegtoria** gjithashtu është një sektor i rëndësishëm ekonomik, me fokus në prodhimin e mishit dhe qumështit. Pjesa më e madhe e familjeve në Has janë të angazhuara në blegtori, e cila jo vetëm që siguron produkte për konsum të brendshëm, por gjithashtu mund të shërbejë si mundësi eksporti.

4.3.1.2 *2. Turizmi*

- **Turizmi malor** dhe **turizmi kulturor** janë dy segmente me potencial të lartë në Bashkinë Has. Rajoni është i pasur me peizazhe natyrore të mrekullueshme dhe tradita kulturore të pasura, që mund të tërheqin turistë të ndryshëm nga brenda dhe jashtë vendit. Pjesa më e madhe e turizmit është e përqendruar në aktivitete si ecje malore, ekskursione natyrore dhe vizita në monumente historike dhe kulturore.
- Pjesa e **turizmit rural** është gjithashtu në rritje, pasi vizitorët kërkojnë përvoja autentike në fshatra, ku mund të shijojnë ushqime tradicionale dhe të angazhohen me jetën rurale.

4.3.1.3 *3. Industria e Vogël dhe Punesimi*

- **Industria e vogël** është e pranishme në formën e përpunimit të produkteve bujqësore dhe blegtorale, si dhe aktivitete të tjera artesanale dhe artizanale. Kjo industri është e fokusuar në përpunimin e produkteve të drurit, grurit dhe qumështit, dhe ofron mundësi të shkëlqyera për zhvillimin e punësimit lokal.
- Puna në industrinë e vogël dhe artizanatet krijojnë mundësi për të rinjtë dhe ata që kërkojnë punësim në zona rurale. Kjo gjithashtu ndihmon në diversifikimin e ekonomisë dhe përmirësimin e kushteve të jetesës për familjet që varen nga këto aktivitete.

REPUBLIKA E SHQIPËRISË BASHKIA HAS

4.3.1.4 *4. Shërbimet dhe Infrastrukturë*

- Sektori i **shërbimeve** është gjithashtu një faktor ekonomik i rëndësishëm për Bashkinë Has. Ky sektor përfshin ofrimin e shërbimeve arsimore, shëndetësore, tregtare dhe transporti, të cilat janë të nevojshme për mbështetje të zhvillimit të ekonomisë lokale.
- **Infrastruktura** është një faktor kyç për zhvillimin e mëtejshëm të ekonomisë. Përmirësimi i rrugëve, lidhjeve me qytetet e tjera dhe zhvillimi i shërbimeve infrastrukturore janë të domosdoshme për të mundësuar rritjen e investimeve dhe lehtësimin e aktiviteteve ekonomike. Ky është një nga objektivat kryesore të autoriteteve lokale, që ka të bëjë me përmirësimin e infrastrukturës dhe mundësinë e lidhjes më të lehtë me tregjet e tjera.

4.3.1.5 *5. Tregjet dhe Eksporti*

- Rajoni i Hasit ka mundësi të eksportojë prodhime të ndryshme bujqësore dhe blegtorale si mish, qumësht dhe produkte të tjera bujqësore. **Diversifikimi i produkteve dhe zgjerimi i tregjeve** jashtë vendit mund të ndihmojnë në forcimin e ekonomisë lokale.
- Kjo gjithashtu ofron mundësi për të zhvilluar tregje të reja dhe për të nxitur zhvillimin e mundësive të tregtisë ndërkombëtare.

4.3.1.6 *6. Mbështetje nga Fondet Kombëtare dhe Ndërkombëtare*

- Bashkia Has mund të përfitojë nga **fonde shtetërore** dhe **donacione ndërkombëtare** për të mbështetur zhvillimin e projekteve që kanë të bëjnë me infrastruktura, mbrojtjen e mjedisit, përmirësimin e shërbimeve dhe krijimin e mundësive të reja ekonomike. Pjesëmarrja në programe të financuara nga BE dhe organizata të tjera ndërkombëtare mund të ndihmojë për të realizuar projekte zhvillimi dhe për të rritur cilësinë e jetesës.

4.4 Analiza e gjendjes për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve 2023 - 2025

Shërbimi i pastrimit dhe mbetjeve kryhet nga drejtoria e Shërbimeve Komunitare, nën Sektorin e Pastrimit dhe menaxhimit të mbetjeve në Bashkinë Has. Bashkia ofron shërbimin e pastrimit në 100% të urbane dhe semiurban ku përfshihen 4 njësi administrative pjesërisht (NJA Krumë, NJA Golaj, NJA Fajza, NJA Gjinaj). Shërbimi ofrohet çdo ditë të javës sipas zonave të përcaktuara nga bashkia dhe bashkia ka në dispozicion 2 mjete teknologjike sipas skemës 1+2 (1 shofer dhe 2 punëtorë).

Aktualisht, në bashkinë Has fuksionon një vend - depozitimi.

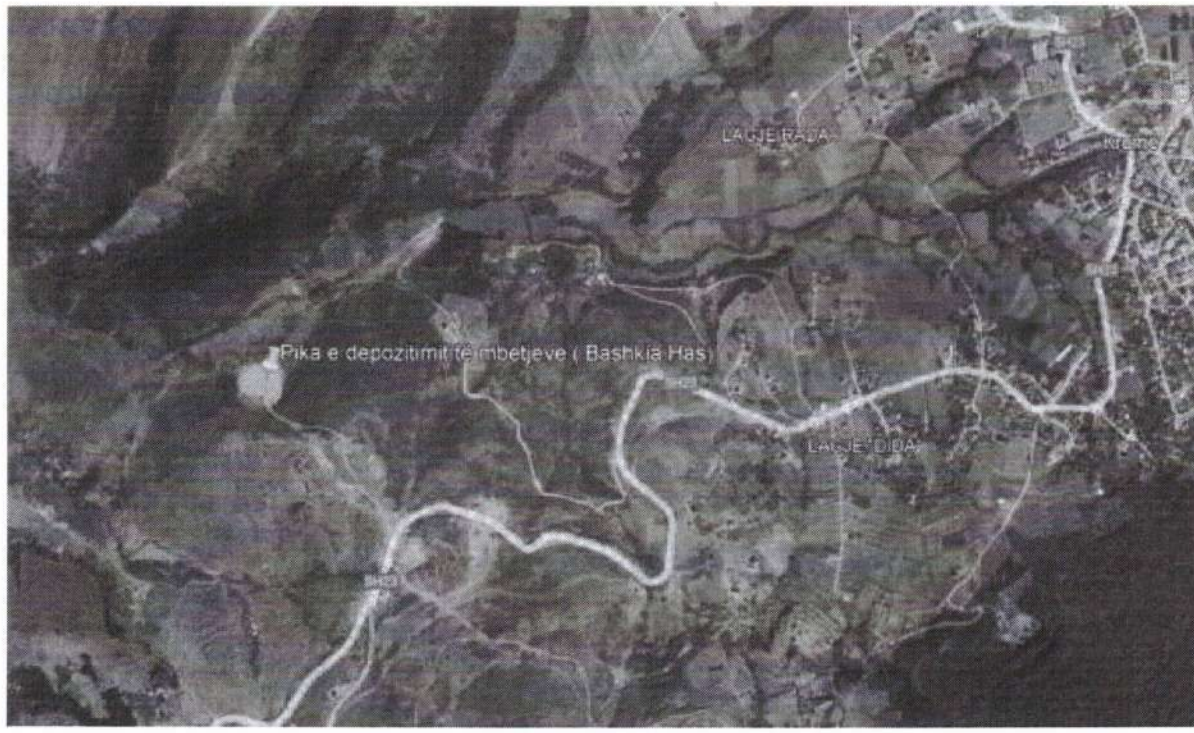

Figura 2 - Pika e depozitimit të mbetjeve.

Ka një kapacitet të personelit prej 42 personash; Inventari i makinerive në funksion të menaxhimit të mbetjeve urbane dhe inerte është (2 mjete), për vitin 2026 janë parashikuar shtimin e makinerive. Numri i kontinierëve është 160 copë në gjendje të mirë funksionale.

Figura 3 - Mjet i transportit të mbetjeve.

Ndërkohë në Bashkinë Has ka edhe disa, të cilat bashkia i konsideron si qendra të mëdha të gjenerimit të mbetjeve:

- Pika doganore në Qafë Prush - gjatë muajve të verës, por edhe gjatë festave ka një fluks të madh qytetarësh dhe automjetesh, ku në shumicën e rasteve i kalon 2000 automjete në ditë duke shtuar ndjeshën sasinë e mbetjeve urbane që gjenerohen në këtë pikë.
- Lumi Krumës. (Lumi ka nje shtrirje te madhe gjeografike dhe ndodhet ne afersi te shume qendrave te banuara, nga te cilat gjenerohen mbetje urbane. Gjithashtu në lumin e Krumës ka dhe prurje të mbetjeve edhe nga përrenjtë që derdhen në të).
- Problematikë tjetër është dhe largësia e shumë fshatrave nga njësitë administrative, e cila varion nga 5 km deri në 20 km, ku infrastruktura rrugore është shumë e dobët ndikon grumbullimin dhe transportin e mbetjeve me mjetet teknologjike.

4.5 Burimet njerëzore

Shërbimi i pastrmit dhe menaxhimit të mbetjve ofrohet nga vetë bashkia. Përgjegjësi i sektorit të pastrimit dhe menaxhimit të mbetjeve është Përgjegjësi i Sektorit të Pastrimit dhe Mbetjeve. Detyrat e tij konsistojnë në drejtimin dhe organizimin e punës me përgjegjësin e grupit të pastrimit, duke mbajtur nën monitorim të vazhdueshëm grupet e punës dhe realizimin e detyrave nga ana e punonjësve. Ai raporton, në mënyrë periodike për gjendjen e sektorit, tek Drejtori i Shërbimeve Publike. Përgjegjësi i sektorit të pastrimit dhe menaxhimit të mbetjeve përgatit planet mujore e vjetore për sektorin dhe i paraqet për miratim në institucion.

Për menaxhimin e mbetjeve janë në dispozicion 2 shoferë,4 punëtor për pastrimin e kontenierëve, të ndarë në dy grupe pune.

Bashkia Has Njehsit Administrative	Ofrimi Shërbimit
Krumë	Plotësisht
Golaj	Pjesërisht
Fajza	Pjesërisht
Gjinaj	Nuk ofrohet

Tabela 2 - Situata e ofrimit të shërbimit në bashkinë Has.

4.6 Mjetet

4.6.1 Kontenierë

Bashkia, në total, ka në dispozicion një numër të caktuar konetierësh, të cilët janë shpërndarë në qytet dhe në njësitë e saj administrative. Në varësi të kapacitetit të tyre më poshtë përcaktohet edhe numri i tyre:

- 130 kontenier metalik 1.1m^3
- 30 kontenier plastik 0.5 m^3

Kontenierët janë pronësi e bashkisë, e cila kryen mirmbajtjen, pastrim/disinfektimit dhe zëvendësimin e tyre. Disinfektimi i tyre bëhet 1 herë në javë, dhe gjatë periudhës së verës bëhet edhe më shpesh, sipas nevojës.

4.6.2 Kamionë

Bashkia Has zotëron 2 mjete teknologjike për të kryer largimin e mbetjve, si më poshtë:

- 1 kamion me kapacitet mbajtës 7.5 ton.
- 1 kamionçinë.

REPUBLIKA E SHQIPËRISË - BASHKIA HAS

4.7 Mbledhja dhe transporti i mbetjeve

Shërbimi i grumbullimit dhe transportit të mbetjeve ofrohet nga vetë bashkia Has në qytetin e Krumës dhe në 2 njësi administrative (Golaj, Fajza).

- Në qytetin e Krumë shërbimi oforhet 1 herë në ditë, gjatë 7 ditëve të javës në orarin 17:00-22:00 në tre zona të ndryshme shërbimi.
- NJA Golaj, tre herë në javë.
- Fajza gjithashtu tre herë në javë, sipas nevojës. Monitorimi bëhet çdo të dielë.

Në tabelën më poshtë jepet më e detajuar situatën për ofrimin e shërbimit në territorin e bashkisë Hasit sipas zonave të përcaktuara:

Figura 4 - Fotot gjatë pastrimit të mbetjeve.

Bashkia Has aktualisht ka në një vend-depozitim të mbetjeve urbane, dhe një Vend-depozitim për mbetjet inerte nga ndërtimet dhe shkatërrimet, të cilat janë vetëm në funksion të qytetit.

- Vend-depozitimi në Qaf Bajrak të Njësisë Administrative Krumë, Has.

Për mbetjet që hidhen në vend-depozitim në Qaf Bajrak nuk ka një trajtim të specializuar, ato hidhen në mjedis të hapur dhe kur ai mbushet plot në një mjedis të hapur dhe braktiset, duke sjellë dekompozimin anaerobik të mbetjeve, gjë që sjell gjenerimin e gazit metan, dhe elementëve të tjerë ndotës të mjedisit.

Vend-depozitimi ndodhet në një distancë 800 m nga banesat përreth dhe mbi 2 km nga qyteti, në afërsi të zonës nuk ka ndërtesa publike si shkolla etj.

Vend-depozitimi është i pa rrethuar me rrjetë metalike (e amortizuar) apo mure betoni, nuk ka shtresë të poshtme dhe nuk ka sistem mbledhje të ujrave të shpërlarjes.

Në gjendjen aktuale sheshi plotëson kushtet më minimale të depozitimit të mbetjeve, që gjithsesi nuk përputhen më kërkesat mjedisore sipas kuadrit ligjor në fuqi.

Nga një analizë e shpejtë mbi këtë vend-depozitim rezulton se vendi mund të shndërrohet në një Lendfill pa qenë nevoja e gjetjes dhe transferimit në një vend tjetër.

Anët pozitive të sheshit:

- Toka është pronë shtetërore dhe nuk ka konflikte pronësie.
- Është i lidhur me rrugë të aksesueshme nga kamionët.
- Ka mundësi zgjerimi për kapacitetin mbajtës.
- Nuk është distancë e largët nga qyteti apo komunat që të rrisë koston e transportit.

Anët negative të sheshit:

- Ndodhet në një zonë përballë qytetit të Hasit.
- Ndodhet në afërsi te lagjes së banueshme Bajrak.
- Ujrat sipërfaqsorë (shiu) shpërlanë mbetjet duke ndotur tokat përreth saj.
- Nuk ka mirëmbajtje.

Në këtë pikë depozitohen vetëm mbetjet urbane të bashkisë Has.

4.8 Llojet e mbetjeve që identifikohen në bashkinë e Hasit janë:

- *Mbetjet e ngurta urbane* përfshihen mbeturinat shtëpiake, mbetjet e ngurta tregtare, llum e parrezikshme, një sasi e vogël e kushtëzuar e mbetjeve të rrezikshme si dhe mbetjet e ngurta industriale. Në shtimin e sasisë së mbetjeve të ngurta urbane luan përqendrimi i popullsisë në qyetetin e Has dhe rrjedhimisht dhe në shtimin e prodhimit të mbetjeve urbane.Nga ana tjetër rritja e investimeve dhe sipërmarrjeve në sektorin e industrisë ka ndikur në rritjen e volumit të mbetjeve të ngurta por edhe të atyre industriale. Forcat shtytëse kryesore për gjenerimin e mbetjeve urbane mbeten rritja e popullsisë, zhvillimi ekonomik dhe konsumi i mallrave për banorë.

- *Mbetjet spitalore.*Në bashkinë Has ndodhet qendra spitalore, i cili krahas shërbimit shëndetësor krijon dhe mbetje spitalore. Menaxhimi i mbetjeve spitalore në bashkinë Has krahasuar me vitet më para ka njohur përmirësime. Menaxhimi i tyre realizohet nga kontraktues privat, të cilët realizojnë asgjesimin e tyre në vende të caktuara. Asgjesimi i mbetjeve realizohet duke u mbështetur në nenit 21 pika 5 dh 6 dhe te ligjit "Për menaxhimin e integruar të mbetjeve" [1].

- *Mbetjet nga industria minerare, pasurimit.* Bashkia Has ka qënë një qendër e rëndësishme industriale për një kohë të gjatë, pavarësisht ndryshimi i profilit ekonomik mbetjet industriale luajnë efektin negativë në mjedis. Aktualisht ky sektor është gjallëruar dhe disa

---

[1] *LIGJ Nr.10 463, datë 22.9.2011 PËR MENAXHIMIN E INTEGRUAR TË MBETJEVE " 5.Personat fizikë a juridikë, të licencuar, që grumbullojnë ose transportojnë mbetje, dorëzojnë mbetjet e grumbulluara ose të transportuara në impiante trajtimi të përshtatshme që plotësojnë kërkesat e këtij ligji.*
6. Të gjitha llojet e mbetjeve jo të rrezikshme, që transferohen në baza profesionale nga një person te një tjetër, shoqërohen me një dokument transferimi. Dokumenti i transferimit është i vlefshëm edhe në formë elektronike.
7.Dokumenti i transferimit përmban të paktën informacionin e mëposhtëm:
a) numrin e dokumentit të dorëzimit;
b) emrin, adresën, numrin e telefonit dhe hollësi të tjera kontakti të transferuesit;
c) emrin, adresën, numrin e telefonit dhe hollësi të tjera kontakti të personit, tek i cili transferohet mbetja (pritësi);
ç) informacion për sasinë dhe tipin e mbetjeve jo të rrezikshme, që transferohen dhe tipin e konteinerëve në të cilët ndodhet;
d) vendin, kohën dhe datën e transferimit;
dh) përshkrimin e mbetjeve jo të rrezikshme bashkë me listën e kodeve respektive;"

kompani private, të cilat kanë investuar dhe ushtrojnë aktivitetin e tyre në shfrytëzimin e mineralit të hekur nikelit, nikel silikatit, kromit, bakrit dhe karrierave të gurit gëlqeror. Nga kjo industri si në të kaluarën edhe tani janë gjenerur e gjenerohen mbetje të ngurta si sterile, skorie në sasi të mëdha. Ish uzina e bakrit Golaj ka qenë një nga impiantet kryesore të burimit të ndotjes së ajrit, ujrave dhe tokës. Pasojat mbetëse të saj janë ende prezente. Depozitimet e skories kanë gjurmë të qarta në sipërfaqe duke i dhënë mjedisit një pamje jo normale, që nga ajo ngjyrë kafe nga boksidet tek ajo ngjyrë të kaltërt nga azuriti.

Aktualisht më problematike është gjendja në karrierat e shfrytëzimit të gurit gëqeror për vetë specifikat që ato kanë (përbërja e mineralit dhe sipërfaqja e madhe shfrytëzimit) karrierat e gurit gëlqeror shfrytëzohen duke bërë një zhveshje të madhe duke ndryshuar në mënyrë drastike kushtet mjedisore në zonën e shfrytëzimit. Në vendburimet e bakrit dhe të kromit janë krijuar dampa të mëdha.

Minerali i bakrit në Golaj është i tipit pirit kalkopirit ku mbizotëron piriti dhe shoqërohet edhe me minerale sekondar si muskoviti, kalkozina, kovelina, borniti, hidrokarbonate të bakrit, hidrokside të hekurit. Në përbërje të këtyre mineraleve marrin pjesë këto elementë bakërri (Cu), zinku (Zn), squfuri (S) magnezi në formë osksidi (MgO) të cilët në sasira të mëdha bëhen ndotës me impakt të lartë në mjedisin përreth dhe ujrat sipërfaqësorë e nëntokësorë. Gjithashtu ujrat që dalin nga galeritë e minierës Golaj janë me pH acid dhe ndotje të lartë. Edhe ujrat e tjera që drenojnë nga kjo zonë në fund shkarkohen në basenin e liqenit Fierzës dhe kanë impakt negativ në ujë dhe në llumrat fundorë të liqenit.

4.8.1 Mbetjet në ujëra sipërfaqësor (plastika)

Bashkia Has; ka rreth 2500 ha sipërfaqe të lirë ujore liqenore që ndotet çdo pranverë, si rezultat i prurjeve të lumenjëve nga Drini i Bardhë dhe Drini i Zi. Rrjedhjet ujore shndërrohen në venddepozitimeve të mbetjeve. Kjo vjen si rezultat i mungesës së infrastrukturës për menaxhimin e mbetjeve. Mbetjet më të mëdha janë në lumin Drini i Bardhë, shkaku i ndotjes është nga prurjet nga Kosova, kemi derdhje të ujërave të zeza dhe mbetjeve industriale (gomat e makinave, vajrave etj.).

Përceptimi mbi mbetjet është i ndryshëm për disa janë thjeshtë diçka që duhet hedhur, për disa të tjerë janë burim ekonomik. Pikërisht për këtë të realizuar këtë të fundit janë realizuar një sërë projektesh për menaxhimin e mbetjeve dhe shndërruar ata në vlerë ekonomike. Kjo do të realizohet nëse do të zgjatej jeta e mbetjeve duke u përfshirë në procesin e ripërdorimit, riciklimit. Kjo do të sillte jo vetëm reduktim të mbetjeve në landfill, por dhe një mundësi punësimi për një kategori të caktuar të popullsisë, krijimin e ekonomive të gjelbërta, edukimin mjedisor dhe krijimin e bazës për zhvillimin dhe zbatimin ekonomisë qarkulluese.

4.9 Problemet me menaxhimin e mbetjeve

Në bashkinë Has nga studimi i realizuar nga Drejtoria e Sherbimeve Publike, janë identifikuar gjithsej 140 depozitime jo-ligjore në të gjithë territorin e saj.
Gjatë studimit në terren janë vërejtur hot-spotet e mbetjeve, si në Lumin Drini i Bardhë, , Liqeni i Fierzës, në përrënjë afër fshatrave, rrugë nacionale etj.
Ky studim tregoi që lumi Drini i Bardhë sjellë me vete sasi shumë më të madhe të mbeturinave. Problematikë mjaftë e madhe është edhe vend-grumbullimet e mbetjeve të krijuara nga banorët e fshatrave (shembull fshatrat e komunës Gjinaj) ku nuk behet pastrimi i mbeturinave nga ana

e bashkisë, duke krijuar kështu një ndotje mjaftë të lartë duke qënë se shumica e tyre kanë shërbyer si vend-depozitime mbetjesh pë shumë vite.

Drini i Bardhë - edhe pse me një shtrirje relativisht të vogël si i vetëm, në territorin e Republikës së Shqipërisë apo Bashkisë së Hasit, shkakton probleme mjaft të mëdha mjedisore si autoriteteve bashkiake ashtu edhe banorëve të asaj ane. Në fakt, shumica e mbeturinave të hedhura në lumin Drini i Bardhë dhe degët e saj nëpër qytetet dhe fshatrat e rrafshit të Dukagjinit, Kosovë, në fund përfundojnë në territorin e Bashkisë së Hasit, ku sipas vendasve gjatë sezonit pranveror (kur edhe niveli i ujit është më i madh), aq shumë ka mbeturina në sipërfaqen e lumit (sidomos shishe të plastikës), sa që nganjëherë një pjesë e madhe e lumit mbulohet nga to.

Shkakë i ndotjes së lumënjevë ishin derdhja e ujërave të zeza të qytetit të Krumës në lumin e Krumës; kapaciteti i ulët i kontinierëve për të gjithë vendbanimeve për grumbullimin e mbeturinave; depozitimi i qytetit i cili është i lokalizuar shumë afër rrjedhës së lumit dhe kryesisht ato mbeturina përfundojnë pastaj në lum, si shkak i kushteve atmosferike (erërave dhe rreshjeve); hedhje të pakontrolluara të mbetjeve nga makinat (gomat e vjetërura apo të dëmtuara, të cilat në vende të ndryshme përgjatë shtratit të Drinit të Bardhë, krijojnë jo vetëm një pamje aspak të mirë, por natyrisht edhe efekte katastrofale për ambientin.

Mbetjet janë të përqendruar në periudhën e verës kur dhe prurjet e lumit janë të ulta, kemi rënie të nivelit të ujërave. Kjo situatë identifikon se një pjesë e mbeturinave mbesin përgjatë bregut të lumit; një pjesë e mbeturinave janë të përqendruara nëpër "xhepat e shtratit të lumit" apo vendet ku thuajse nuk ka fare rryma të erërave, prandaj edhe mbetjet përqendrohen në vende të tilla.

Në fshatin Zahrisht *(*relativisht është afër nga shtrati i Liqenit të Fierzës) në të cilin banorët e asaj vazhdimishtë hedhin mbeturina dhe gjatë reshjeve të gjitha përfundojnë në Liqenin e Fierzës.

Lumi Krumës - *Lumi i cili kalon në* pjesën lindore të qytetit, shërben dhe si pikë depozitimi i ujrave të zeza të qytetit. Shqetësuese janë mbeturinat e hedhura nga banorët që jetojnë pranë lumit.

- *Depozitimet sipas madhësisë*
  - ✓ *Depozitime te Vogla 30%*
  - ✓ *Depozitime te Mesme 25%*
  - ✓ *Depozitime te Medha 15%*
  - ✓ *Depozitime te Shperndara 30%*

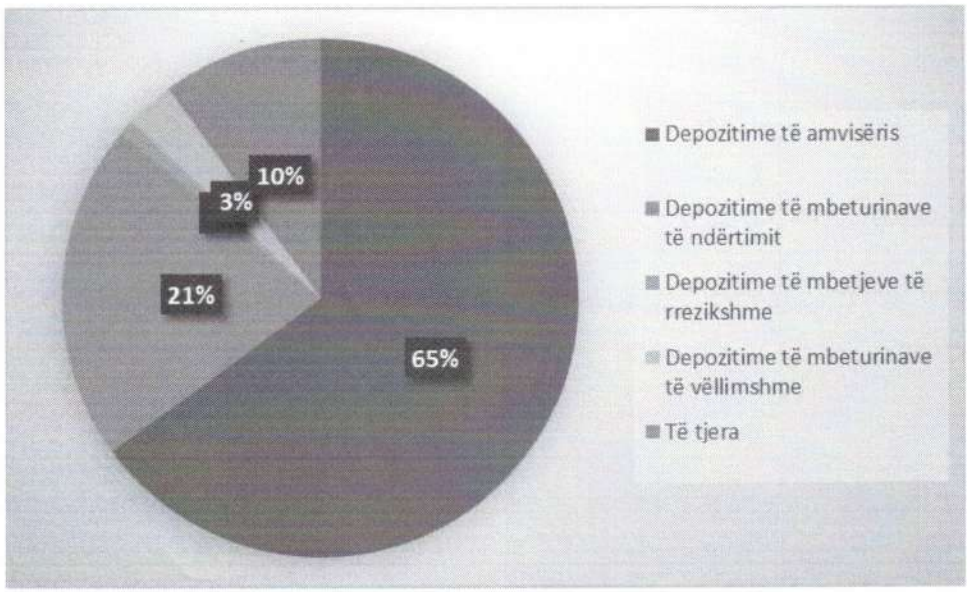

Tabela 3 - Paraqitja grafike në përqindje e depozitimve e sipas llojit Burimi.

- ***Depozitimet sipas llojit në %***
  - ✓ *Depozitimet e mbeturinave të shtëpiake.* *67%*
  - ✓ *Depozitime të mbeturinave të ndërtimit.* *21%*
  - ✓ *Depozitime të mbeturinave të rrezikshme.* *1%*
  - ✓ *Depozitime të mbeturinave të vëllimshme.* *3%*
  - ✓ *Depozitime e mbeturinave të tjera.* *10%*

- **Paraqitja grafike në përqindje e depozitimve e sipas llojit dhe madhësisë**

  - ✓ Depozitim embeturinave të shtëpijake. 99
  - ✓ Depozitim të mbeturinave të ndërtimit dhe dherave. 35
  - ✓ Depozitim të mbeturinave të rrezikshme. 1
  - ✓ Depozitim të mbeturinave të vëllimshme. 7
  - ✓ Depozitim embeturinave të tjera. 18

REPUBLIKA E SHQIPËRISË - BASHKIA HAS

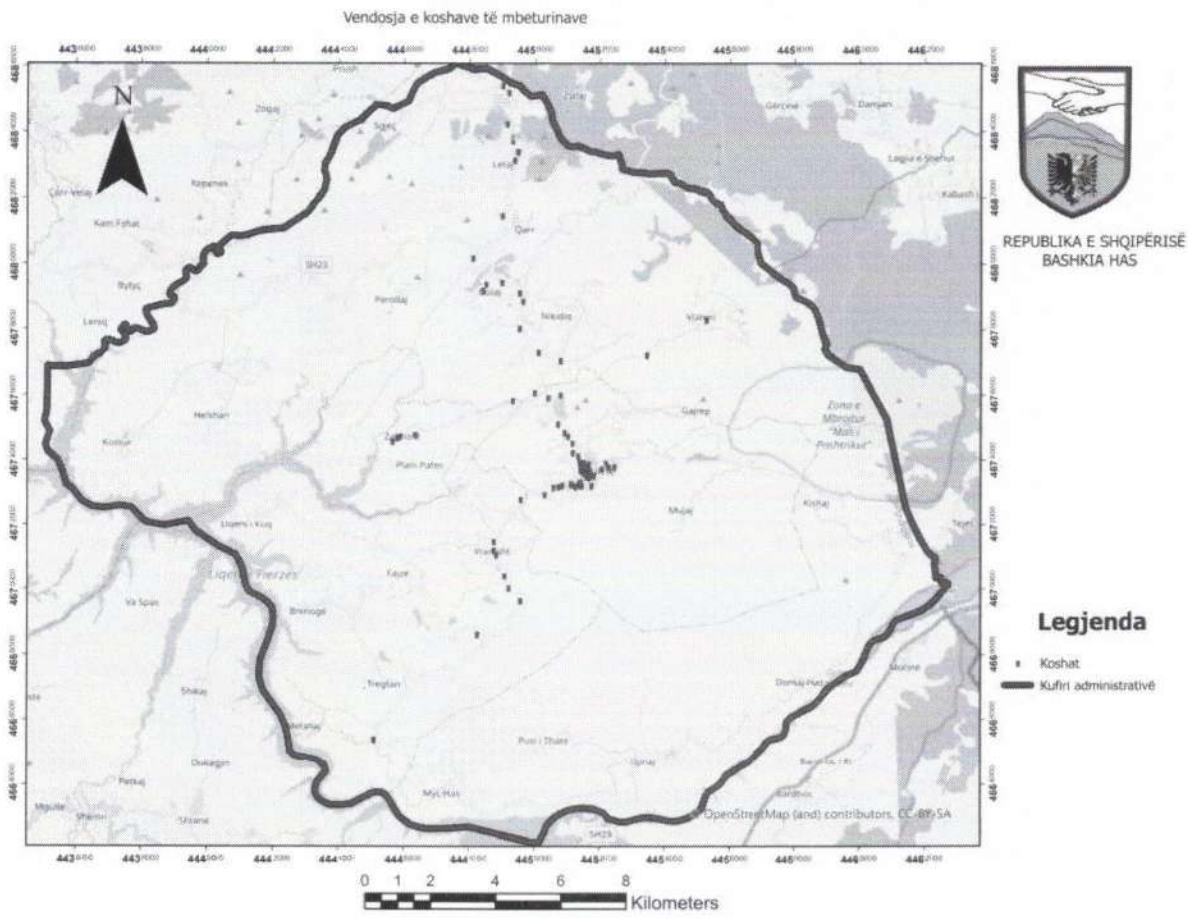

Figura 5 - Shpërndarja e koshave të mbeturinave në Bashkinë Has.

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
BASHKIA HAS

Zona (urbane/ rurale)	Përshkrimi ,
Zona urbane Qyteti (Krumë)	Qyteti përbëhet nga disa lagje si (Geca, Sheta, Peka, Dida etj) kanë një popullsi prej 8040 banorësh. Ka reth 45 PGM të pajisur me 95 kontenierë metalik dhe rreth 30 kosha të vegjël ku në shumë raste mbetjet hidhen edhe jashtë kontenierëve. Në sajë të marrëveshjes me disa biznese ka edhe kosha të sajuar me rrjetë për hedhjen e kartonave dhe ambalazheve të ndryshme. Shërbim ofrohet çdo ditë të javës me një kamion 3.5 ton (skema 1+2).
Zona rurale	NJA Golaj me popullësi 8139 banorë, ku kalon rruga që lidhë Krumën me Gjakovën, Dogana e Qafë Prushit dhe një sërë biznesesh, e merr shërbimin e grumbulimit dhe transportit të mbetjeve 3 herë në javë me një mjet teknologjik 3.5 ton.
Zona rurale	Në NJA Fajza, shërbimimi ofrohet 3 herë në javë me nje mjet 3.5 ton (1 shofer dhe 2 punëtorë). Mbetjet grumbullohen nga 20 kontenierë të shëpërndarë në zonë, në pikat e hapura dhe grumbullim në çdo hapsirë të jashtëme të grumbulluar nga banorët.
Zona rurale	Në NJA Gjinaj, me një popullsi prej 1036 banorësh shërbimi i grumbullimit dhe transportit të mbetjeve nuk ofrohet.

4.10 Shërbimi i pastrimit të rrugëve dhe shesheve

Shërbimi i pastrimit të rrugëve ofrohet në gjitha rrugët e qytetit. Përveç në qytet, shërbimi i pastrimit të rrugëve nuk ofrohet në NJA e mëposhtme: NJA Golaj, NJA Fajza, ndërsa gjatë periudhës së verës shtohet një autoboot, i cili lag rrugët kryesore të qytetit, ku lëvizja është më e madhe.

5 ANALIZA E FINANCIARE E SHËRBIMIT TË MENAXHIMIT TË MBETJEVE

Në lidhje me të dhënat financiare për shërbimin e menaxhimit të mbetje në bashkinë Has, është përmbledhur në tabelën më poshtë, ku evidentohen shpenzimet faktike për shërbimn dhe të ardhurat e planifikuara dhe të realizuara nga tarifa e pastrimit:

Zëri i shpenzimeve	**Shuma 1 (lekë)**	**Shuma 2 (lekë)**	**Totali për zërin**
Paga të punonjësve	2121500	3240300	5361800
Sigurime shoqërore e shëndetësore	354312	531468	885780
Mirëmbajtje e mjeteve & pjesë këmbimi	1400000	1600000	3000000
Karburante dhe vajra	1500000	1500000	3000000
Shpenzime të tjera	500000	700000	1200000
Totali për sektorin	5875812	7571768	13447580

Figura 6 - Analiza financiare e shërimit të mbetjeve.

6 RICIKLIMI DHE KOMPOSTIMI

Në territorin e Bashkisë Has nuk regjistrohen aktivitete në lidhje me riciklimin dhe kompostimin në asnjë nga njësitë administrative. Qyteti i Krumës e ka sistemin e vendosjes së 3 koshave ndërsa në periferi e ka aplikuar sistemin e grumbullimit të mbetjeve vetëm më një kosh.

Në të shkuarën për pjesën e qytetit ka patur përpjekje për grumbullimin e mbetjeve të ricikluеshme nga shkollat, dhe ka përpjekje për ta bërë të mundur këtë aksion të suksesshëm në shkollat e qytetit.

Forcimi i biznesit dhe industrisë së riciklimit në vend dhe në rajonin e Hasit do të jetë faktor i rëndësishëm së bashku me aktorët kryesorë për zhvillimin e skemave të riciklimit. Skema aktuale e grumbullimit të mbetjeve është klasike, ku mbetjet mblidhen dhe transportohen të përzier, pa ndjekur procesin e ndarjes, për në venddepozitimin e percaktuar. Aktualisht, ndonëse në bashkinë Has mund të ketë patur kërkesa nga aktorë të rajoneve të tjera për të mbledhur disa fraksione të caktuara të mbetjeve të ricikluеshme, disa individë po kryejnë një aktivitet të përditshëm informal në grumbullimin e mbetjeve të ricikluеshme nga PGM apo në depozitimet ilegale në territor.

Detyra kryesore e Bashkisë Has është të nxisë dhe krijojë një mjedis të qëndrueshëm për zhvillimin e sektorit të riciklimit, duke ngritur një skemë efektive dhe efikase për grumbullimin e diferencuar të mbetjeve të ricikluеshme si plastikë, letër dhe karton, metal, qelq apo produkte të tjera të cilat kanë interes të lartë në tregun shqiptar ashtu dhe në rajon. Afrimi dhe nxitja e biznesit të riciklimit për të mbështetur skemat lokale të ndarjes dhe riciklimit të mbetjeve në zonat urbane të bashkisë do të mundësojë zhvillimin e mëtejshëm të këtij sektori dhe do të ulë barrën financiare të bashkisë.

Përfshirja e sektorit privat, me anë të koncesionit apo PPP do të inkurajohet si një mekanizëm për ofrimin e zgjidhjes më të mirë ekonomike që do të jetë e pranueshme nga pikëpamja mjedisore. Identifikimi dhe nxitja e biznesit të riciklimit që është aktiv në rajon apo jashtë kufirit shtetëror do të jetë një nga detyrat kryesore të bashkisë për të mbështetur riciklimin në qytet. Skemat e partneriteti-publik-privat mbeten zgjidhjet më të mundshme për një zhvillim të qëndrueshëm të këtij sektori.

6.1 Menaxhimi i mbetjeve përmes edukimit në shkolla

Në 3 insitucionet shkollore të qytetit të Krumës vihet re mungesa e menaxhimit të mbetjeve .Meqë edukimi fuqizon nxënësit të marrin vendime të informuara dhe veprime të përgjegjshme për integritetin mjedisor,qëndrueshmërinë ekonomike,për brezat e tanishëm dhe të ardhshëm,duke respektuar diversitetin kulturor ata duhet të informohen dhe ndërgjegjësohen rreth veprimeve që duhet të ndërmarrin.

Bëhet fjalë për mësimin gjatë gjithë jetës, pjesë përbërëse e arsimit cilësor, indikator transformues që adreson përmbajtjen, rezultatet e të mësuarit, mjedisin mësimor për të arritur qëllimin e tij duke transformuar shoqërinë.

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
BASHKIA HAS

Sipas të dhënave që kemi mbledhur është shumë e nevojshme që të nisë procesi i diferencimit dhe riciklimit të mbetjeve që gjenerohen në shkollat e Bashkisë Has në mënyrë që të reduktojë shpërdorimin e materialeve të dobishme për jetën tonë.

Për të bërë sa më të thjeshtë këtë proces dhe ripërfitimin e materialeve të riciklueshme duhet të mundësohet jo vetëm rritje e të ndërgjegjësimit të grupet të nxënësve në shkolla por njëkohësisht do të vihet në funksion grumbullimi i diferencuar i mbetjeve në koshat përkatës për letrën,plastikën dhe aluminin meqë janë dhe tre produkte që konsumohen më shumë në ambientet e shkollave.Grumbullimi i këtyre mbetjeve sjell një mjedis më të pastër, kurse riciklimi dhe ripërdorimi i tyre mbron burimet e pasuritë natyrore që të mos shterojnë .

Përgatitja dhe edukimi i brezit të ri duhet të fillojë në moshën më të vogël. Krijimi i një programi për riciklimin është në linjë me politikat arsimore që lidhen me edukimin për mjedisin dhe zhvillimin e qëndrueshëm nga Ministria e Arsimit.

Nxënësit duhet të bëjnë një zakon të thjeshtë për të reduktuar mbeturinat duke shmangur sendet e disponueshme si produktet e letrës, aluminit dhe plastikës. Me përfshirjen dhe entuziazmin e fëmijëve dhe të rinjve ,riciklimi është rikthyer dhe po ashtu janë kthyer mijëra e mijëra produkte të ricikluara të bëra nga materiale që përndryshe do të grumbulloheshin në deponitë e vendit tonë. Bën një ndryshim të madh për mjedisin tonë, cilësinë e jetës sonë dhe të ardhmen e vendit tonë nëse fillon edukimi që në moshat 3 vjecare .Çdo veprim i vogël apo i madh ka rëndësi për të ndërtuar një model për gjeneratën që do të vijë. Gjithcka nis nga edukimi . Sipas Unesco"Mardhënia jonë me natyrën duhet të njihet si një kulturë që përfshin njohuri dhe respekt . Përvec kësaj fëmijët janë e ardhmja ,ata duhet të mësojnë të adresojnë problemet e të nesërmes prandaj duhet të përfshihet edukimi .

6.2 Riciklimi si pjesë e rëndësishme e zgjidhjes

Bota ka ndryshuar shumë në shekullin e kaluar. Nga ushqimet e paketuara individualisht deri te pelenat e disponueshme,më shumë mbeturina gjenerohen tani se kurrë më parë.

Këto mbeturina, rryma e mbetjeve të ngurta, shkojnë më së shumti në vend-depozitime ku ngjeshen dhe groposen.Ndërsa rrjedha e mbetjeve vazhdon të rritet, po kështu do të jenë edhe presionet mbi deponitë tona, burimet tona dhe mjedisin tonë.

Sa më shumë të riciklojmë, aq më pak mbeturina rrjedhin në deponitë dhe impiantet tona të djegies. Duke ripërdorur aluminin, letrën, qelqin, plastikën dhe materiale të tjera, ne mund të kursejmë kostot e prodhimit dhe energjisë,si dhe të zvogëlojmë ndikimet negative që nxjerrja dhe përpunimi i materialeve ka në mjedis.

Gjithçka kthehet tek secili prej nesh. Riciklimi zbret në veprimin e një personi. Produkte të reja mund të bëhen nga mbetjet tuaja të riciklueshme. Riciklimi është i mirë për mjedisin tonë, komunitetet tona dhe ekonominë tonë.

6.3 Përfitimi nga riciklimi

Në një kuptim të gjerë, riciklimi është pjesë e një etike të efikasitetit të burimeve - të përdorimit të produkteve në potencialin e tyre të plotë.Kur një material i ricikluar,dhe jo një lëndë e parë, përdoret për të bërë një produkt të ri,burimet natyrore dhe energjia ruhen.Kjo për shkak se materialet e ricikluara tashmë janë rafinuar dhe përpunuar një herë;prodhimi për herë të dytë

është shumë më i pastër dhe më pak energji intensiv se i pari. Prodhimi me kanaçe alumini të ricikluar përdor 95 për qind më pak energji sesa krijimi i të njëjtës sasi alumini nga minerali.

Investimet në grumbullimin e riciklimit mbështesin një industri të fortë dhe të larmishme të prodhimit të riciklimit, e cila sjell vende pune dhe paga të larta ne zonat rurale. Mbledhja e materialeve të riciklueshme është hallka e pare më kritike në një zinxhir të aktivitetit ekonomik. Investimi në infrastrukturën vendore të grumbullimit paguan dividentë të mëdhenj në mbështetjen e aktivitetit të rëndësishëm ekonomik të riciklimit.

E rëndësishmja, shumë nga këta prodhues riciklimi mbështeten në një furnizim të qëndrueshëm dhe të qëndrueshëm të materialeve të riciklueshme të krijuara nga programet e riciklimit,prandaj është e nevojshme që të fillojë procesi në shkolla .

7 INDIKATORËT E PERFORMANCËS

Në përfundim të procesit për evidentimin e gjendjes ekzistues të shërbimit në Bashkinë Has, u bë vlerësimi i performancës bazuar në indikatorët: i) Cilësia e shërbimit; ii) Qendrueshmëria mjedisore; iii) Qëndrueshmëria ekonomike dhe financiare. Secili nga tre indikatorët ka indikatorët e tij specifikë, të cilët u përdorën për llogaritjen e indikatorit kryesor, siç shpjegohet më poshtë:

Cilësia e shërbimit - Ky indikator përbëhet nga tre indikatorë specifikë.

a. **C1** Mbulimi i zonës më shërbim: ky indikator tregon sasinë e mbetjeve të grumbulluara në NJA nga firma private e autorizuar ose nga njësia vetë (nëse e kryen ajo shërbimin) kundrejt sasisë totale të mbetjeve të gjeneruara në njësi:

$$C1 = \frac{\text{Sasia e mbetjeve që grumbullohen në zonë } \left(\frac{\text{ton}}{\text{vit}}\right)}{\text{Sasia e mbetjeve që gjenerohen në zonë } \left(\frac{\text{ton}}{\text{vit}}\right)} \text{x } 100$$

b. **C2:** Pastërtia e bashkisë: ky është një indikator gjithëpërfshirës, i cili vlerësohet nga tre kritere vlerësimi:

i. Efektiviteti i grumbullimit të mbetjeve (prezenca e mbetjeve të akumuara rreth PGM);
j. Efektiviteti i pastrimit të rrugëve (prezenca e mbetjeve në rrugë);
k. Efektiviteti i grumbullimit të mbetjeve në zonat e largëta (prezenca e mbetjeve të akumuluara/pika ilegale/ djegie të mbetjeve në rrugë).

c. **C3:** Shkalla e kënaqësisë publike: ky është një indikator cilësor për shërbimin që ofron bashkia, dhe vlerësohet në sajë të pyetsorëve të ndryshëm me komunitetin. Zakonisht ky indikator llogaritet në sajë të një pyetje të vetme: **A jeni të kënaqur me shërbimin e grumbullimit të mbetjeve që ofrohet në njësinë tuaj?**

Për vlerësimin e këtij indikatori kanë shërbyer fushatat e pyetësorëve dhe dëgjesta publike të zhvilluara nga bashkia

Qendrueshmëria mjedisore - Ky indikator përbëhet nga dy indikatorë specifikë.

REPUBLIKA E SHQIPËRISË BASHKIA HAS

a. **D1:** Shkalla e grumbullimit të diferencuar: ky indikator prezanton shkallën e sasisë të mbetjeve që grumbullohen të ndara kundrejt sasisë totale të mbetjeve të grumbulluara. Formula për llogaritjen e këtij inidikatori jepet si më poshtë:

$$D1 = \frac{\text{Sasia e mbetjeve që grumbullohen të ndara në zonë } (\frac{\text{ton}}{\text{vit}})}{\text{Sasia e mbetjeve që grumbullohen total në zonë } (\frac{\text{ton}}{\text{vit}})} \text{ x } 100$$

b. **D2:** Shkalla e mbetjeve të trajtuara sipas normave: ky indikator shpreh sasinë e mbetjeve që trajtohen në impiante të autorizuara. Formula për llogaritjen e këtoj indikatori jepet si më poshtë:

$$D2 = \frac{\text{Sasia e mbetjeve që trajtohen në impiante } (\frac{\text{ton}}{\text{vit}})}{\text{Sasia e mbetjeve që grumbullohen total } (\frac{\text{ton}}{\text{vit}})} \text{ x } 100$$

Qëndrueshmëria ekonomike dhe financiare: Ky indikator përbëhet nga tre indikatorë specifikë.

a. **E1** - Mbulimi i Kostos: ky indikator mat sa kosto e plotë e shërbimit e mbuluar nga grumbullimi i tarifave. Formula më poshtë tregon se llogaritet ky indikator:

$$E1 = \frac{\text{Të ardhurat nga tarifa e mbetjeve } (\frac{\text{lek}}{\text{vit}})}{\text{Kosto totale e shërbimit } (\frac{\text{lek}}{\text{vit}})} \text{ x } 100$$

b. **E2** - Shkalla e mbledhjes së tarifës: ky indikator reflekton kapacitetin e popullsisë për të paguar tarifën. Formula për llogaritjen e këtij indikatori jepet në formulën më poshtë:

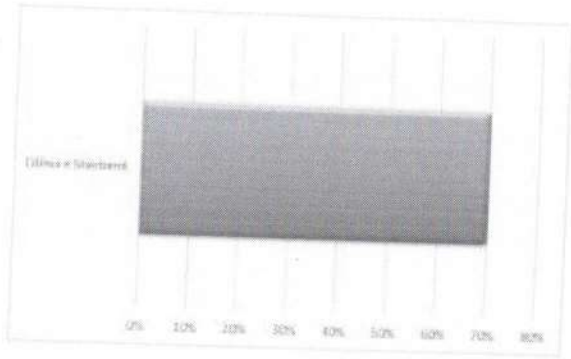
$$E2 = \frac{\text{Të ardhurat vjetore nga tarifa e pastrimit } (\frac{\text{lek}}{\text{vit}})}{\text{Totali i të ardhurave të planifikuara } (\frac{\text{lek}}{\text{vit}})} \text{ x } 100$$

c. **E3** - Transparenca në systemin e faturimit: ky është një indikator cilësor, i cili ka tre shkallë vlerësimi:
   i. I ulët: nuk ka një sistem faturimi për tarifën e pastrimit
   ii. Mesatar: ka një sistem faturimi dhe konsumatori merr një faturë
   iii. I lartë: ka një sistem faturimi dhe konsumatori ka informacion dhe kupton tarifën e llogaritur dhe mënyra e llogaritjes është e qartë dhe transparente për të gjithë komunitetin

Më poshte jepen rezultat e vlerësimit të gjendjes ekzistuese sipas indikatorëve të performancës në Bashkinë Has:

REPUBLIKA E SHQIPËRISË BASHKIA HAS

INDIKATORI 1: Niveli i mbulimit të zonës me shërbimin e menaxhimit të mbetjeve

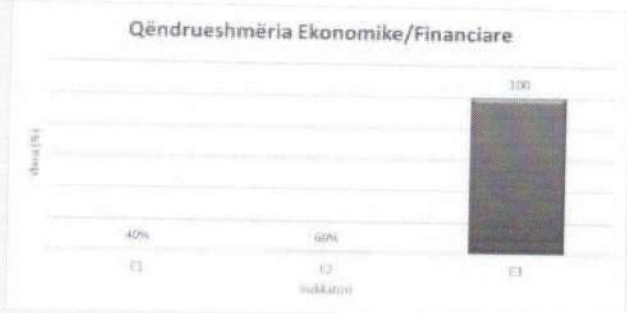
INDIKATORI 2: Shkalla e grumbullimit të ndarë të mbetjeve sipas kategorive të veçanta

Bashkia Has ***nuk kryen grumbullim*** të ndarë të mbetjeve sipas kategorive të veçanta

INDIKATORI 3: Shkalla e mbetjeve të trajtuara sipas normave *(në impiante sanitare ose vend depozitime të kontrolluara)*

Bashkia Has depoziton 100% të mbetjeve të grumbulluara në një vendepozitim të kontrolluar

INDIKATORI 4: Mbulimi i kostos së shërbimit nga realizimi i të ardhurave nga tarifa e pastrimit

INDIKATORI 5: Niveli i grumbullimit të të ardhurave nga tarifa e pastrimit kundrejt planiffikimit të të ardhurave nga të gjitha kategoritë e konsumatorëve

8 PLANIFIKIMI I MEMANXHIMIT TË MBETJEVE

8.1 Objektivat

1. Konsolidimi i shërbimit dhe mbulimi **100%** i pjesës urbane të bashkisë gjatë periudhës 2025 - 2030.
2. Zgjerimi i shërbimit në **100%** në zonën urbane dhe **90%** në zonën rurale gjatë periudhës 2025 - 2030.
3. Rishikimi i taksës së pastrimit dhe ndarja e saj nga taksa gjelbërimit dhe ndriçim.

4. Realizimin e ndërtimit dhe funksionimin e landfillit deri në vitin 2027 nga një kompani i cili do të mundësojë edhe infrastrukturën në terren për ndarjen e mbetjeve në burim dhe mbylljen e ciklit.
5. Me realizimin e këtyre do të synojmë rritjen e shërbimit në masën 80% deri në vitin 2030 në zonat rurale dhe në zonat urbane dhe përmisimin e infrastrukturës të grumbullimit, kontenierë dhe mjete teknologjike

8.2 Skenarët e ofrimit të shërbimit

Skenari bazë

1. Grumbullim i mbetjeve miks në **100%** të zonës urbane (çdo ditë në javë) dhe **60%** zonës rurale (2 herë në javë)
2. Transportim i tyre me mjete teknologjike.
3. Depozitimi i tyre në fushën e depozitimit në Krumë, në dalje të qytetit

Skenari I

1. Grumbullimi i mbetjeve (zona urbane **100%** dhe **80%** zona rurale): Të zgjerojë shërbimin e pastrimit në njësinë administrativeGjinaj. Në njësitë që mbulon me shërbim aktualisht ta rrisim shërbimin në një zone më të gjerë (prat ë shtohet numri i koshave.
2. Transportim i tyre me mjete teknologjike
3. Depozitimi **100%** të sasisë së mbetjeve drejt në landfillin në Has
4. Identifikimi dhe eleminimi i grumbullimeve ilegale ne të gjithë teritorrin e Bashkisë

Skenari II

1. Grumbullimi i mbetjeve (zona urbane **100%** dhe **90%** zona rurale) - Me shtimin e stafit dhe koshave zgjerim të shërbimit si dhe rritje të cilësisë së infrastrukturës për të hedhur hapa për bashkëpunim me banorët për të parë mundësinë e ndarjes në burim.
2. Grumbullimi i diferencuar me **2 kosha në 3 zona pilote të qytetit** / grumbullim i diferencuar për bizneset.
3. Transportimi i diferencuar i mbetjeve të riciklueshme dhe mbetjeve mix (në TS dhe qendra për rikuperimin e materialeve)
4. Transporti për në landfill në Krumë.
5. Organizimi i infrastrukturës së grumbullimit të diferencuar të rrymave të tjera.

9 PLANIFIKIMI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE

9.1 Vizioni

Vizioni i planit lokal të manaxhimit të mbetjeve të Bashkisë Has u formëzua në sajë të një procesi të vazhdueshëm diskutimi dhe konsultimi midis palëve të interesuara të përfshira

drejtpërdrejtë në përgatitjen e planit (Grupi i Punës, grupi i ekspertëve konsulentë dhe Bashki të Forta), në sajë të analizimit gjendjes ekzsituese të ofrimit të shërbimit dhe propozimeve për konsolidimin e shërbimit në të gjithë territorin e bashkisë.

Referuar statusit aktual të manaxhimit të mbetjeve, prioriteteve të përgjithshme dhe konkrete si dhe pritshmërive për zhvillimin e këtij sektori, vlerave dhe normave qytetare, nevojës për ndryshim, dhe ruajtjes së burimeve natyrore u ra dakord që vizioni i bashkisë të jetë:

"Sigurimi i menaxhimit të integruar dhe të qëndrueshëm të mbetjeve të ngurta bashkiake në të gjithë rajonin, më qëllim reduktimin e ndikimit negativ në mjedis dhe shëndetin e njeriut dhe në përdorimin efektiv të burimeve natyrore, për të nxitur rritjen sociale dhe ekonomike dhe maksimizimin e mundësive në të gjithë rajonin në përputhje me kuadrin ligjor, institucional dhe teknik"

9.2 Objektivat

Bashkia Has gjatë 5 vjeçarit të zbatimit të planit lokal për menaxhimin e mbetjeve kërkon mbi të gjitha të konsolidojë shërbimin në zonat ku aktualisht e ofron këtë shërbim, duke rritur gradualisht cilësinë e shërbimit të grumbullimit dhe transportit të mbetjeve për venddepozitim. Më tej ajo kërkon të fillojë të zbatojë skema për grumbullimin e diferencuar të mbetjeve urbane, duke synuar mbylljen e ciklit të plotë të menaxhimit të integruar të mbetjeve. Ky plan ka parashikuar hartimin e objektivave si më poshtë:

1. Konsolidimi i shërbimit dhe mbulimi **100%** i pjesës urbane të bashkisë gjatë periudhës 2025- 2030.
2. Zgjerimi i shërbimit në **100%** në zonën urbane dhe **80%** në zonën rurale gjatë periudhës 2025- 2030.
3. Rritja e shkallës së grumbullimit të diferencuar në masën **10%** dhe pilotimi i sistemit të grumbullimit të diferencuar me dy kosha (të ricikluesshme të thata dhe të tjera) për banorët në **1** zonë të qytetit përgjatë periudhës 2025- 2030.
4. Rritja e mbulimit të kostos operacionale me **5%** çdo vit, gjatë periudhës 2025- 2030.
5. Rritja e shkallës së grumbullimit të tarifës në masën **25.4%** për bizneset, **4.7%** për banorët dhe **15.5%** për institucionet përgjatë periudhës 2024-2029.

9.3 Rryma e mbetjeve, objekti i planit

Sipas legjislacionit në fuqi , ky plan do të fokusohet në rrymën e mbetjeve bashkiake (urbane) për të cilën Bashkia Has është drejtpërdrejt apo pjesërisht përgjegjëse:

Sipas përbërjes dhe mënyrës së manaxhimit të mbetjeve, mbetjet bashkiake do të klasifikohen në:

- Mbetje urbane (mbetje shtëpiake, ushqime, bimë, të ricikluesshme, të dekompozuara, etj .), dhe

- Mbetje të veçanta urbane (mbetje ndërtimet dhe prishjet, voluminoze, pajisje elektrike dhe mobiljesh, etj.) që prodhohen nga familjet apo njësitë tregtare;
- Mbetje të rrezikshme që prodhohen brenda territorit të bashkisë nga banorë të përhershëm apo të përkohshëm.

Sipas burimit të gjenerimit mbetjet urbane (bashkiake) klasifikohen në dy rryma:

- Mbetjet e gjeneruara nga familjet (MF)
- Mbetjet e gjeneruara nga bisneset dhe industritë (MB), ku përbërja e mbetjeve nuk ndryshon nga karakteristikat e mbetjeve urbane

Ndërkohë, rryma të tjera të mbetjeve klasifikohen si mbetje masive, mbetje nga ndërtimet dhe prishjet (inerte), mbetje nga kopshtet që prodhohen në familje dhe që quhen 'mbetje të veçanta' për të cilat njësia vendore duhet t'i ofrojë e vetme ose në bashkëpunim alternativa të përshtatshme për grumbullimin dhe transportin e tyre, megjithëse largimi i tyre është përgjegjësi direkte e prodhuesit.

9.4 Grumbullimi, transporti i mbetjeve

Në parashikimin e shërbimeve të grumbullimit dhe transportit të mbetjeve Bashkia duhet të marrë në konsideratë parimin për parandalimin e ndotjes. Cilësia dhe kostot e shërbimit të mbledhjes dhe largimit të mbetjeve urbane lidhen drejtpërdrejtë me mënyrën se si konsumatorët hedhin mbetjet, përdorin PGM, respektojnë oraret e përcaktuara dhe zbatojnë rregullat lokale për manaxhimin e mbetjeve. Në këtë aspekt, bashkia duhet të plotësojë kuadrin e saj rregullaror në sajë të:

- Hartimit të një rregulloreje vendore për manaxhimin e mbetjeve, ku do të përcaktohen procedurat, protokollet e punës, parashikimet se çfarë do të ndodh në rast avarish apo aksidentesh në punë, të drejtat dhe detyrimet e të gjitha grupeve të interesit të përfshira në menaxhimin e mbetjeve si dhe gjobat përkatëse në rast të shkeljeve të evidentuara. Si parakusht, bashkia duhet të caktojë një grup pune për monitorimin dhe për të vënë në zbatim këto rregulla;
- Parandalimin e hedhjes së paligjshme dhe derdhjen e mbetjeve jashtë kontenierëve që duhet të sjellë në vëmendje rëndësinë kryesore që kanë fushatat e ndërgjegjësimit dhe programet e edukimit;
- Marrëveshje me konsumatorët e mëdhenj, për të përcaktuar përgjegjësitë dhe detyrimet e secilës palë, ku rekomandohet vendosja e orareve në ditë dhe orë të caktuara për dorëzimin e mbetjeve nga konsumatori në pikat e caktuar nga bashkia, ose grumbullimi i tyre nga bashkia, në sajë të një kontrate të veçantë, në pikat e gjenerimit të tyre.
- Ndërkohë elemente të tjerë që kanë të bëjnë me shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve, që bashkia duhet të marrë në konsideratë gjatë planifikimit të shërbimit në territorin e saj, janë si më poshtë:
- Orare pune efektive dhe të përshtatshme: Për të operuar sipas nevojave të pastërtisë dhe në mënyrë të efektshme dhe me kosto të ulët, bashkia duhet të hartojë një program

efektiv dhe të përshtatshëm pune. Ky program duhet të marrë parasysh ndryshimet ditore, javore dhe mujore në lidhje me numrin e banorëve dhe veprimtarive tregtare.

- Numri i duhur i kontenierëve: Për të ofruar një shërbim të efektshëm dhe me kosto të ulët, bashkia duhet të sigurojë numrin e duhur të kontenierëve apo koshave dhe rregullsinë e mbledhjes së mbetjeve.
- Itenerar efektiv për mbledhjen e mbetjeve: Përcaktimi i saktë i itenerarit për makinat e mbetjeve do të ulë koston duke pakësuar forcat që shpenzohen për mbledhjen e mbetjeve. Rekomandohet verifikimi i përputhshmërisë me parimet e efektshmërisë së iteneratrit të grumbullimit të mbetjeve si dhe të kohës efektive me medotën (MTM – Metodës të Matjes së Kohës).
- Rritja e rendimentit në punë: Bashkia apo kompanitë private duhet të gjejnë mekanizma për të përmirësuar punën duke rritur rendimentin. Masat që mund të ndërmerren për të rritur moralin, përfshijnë përmirësimin e kushteve të përgjithshme të punës, pajisja me uniformë, stimujt për punë të mirë, trajnimi dhe forcimi i punës në grup.
- Mirëmbajtja e përshtatshme e kontenierëve dhe makinave të grumbullmit dhe transportit të mbetjeve: Mirëmbajtja dhe riparimi i specializuar i makinave dhe pajisjeve janë çështje të rëndësishme për shërbimin e mbledhjes së mbetjeve. Pavarësisht nëse shërbimi ofrohet nga bashkia apo kontraktohet një kompani private, bashkia duhet të përcaktojë ose parashikojë në kontratë mirëmbajtjen e duhur dhe standardet e riparimit që duhet të vihen në zbatim.

Referuar gjëndjes aktuale të shërbimit të grumbullmit dhe transportit të mbetjeve si dhe eksperiencës, arritjeve dhe problematikës të identifikuar në kapitujt e mëparshëm të këtij plani, nënvizojmë se shërbimi i ofruar në qytetin e Hasit është më mirë se në zonat rurale Megjithatë Bashkia është e motivuar dhe e angazhuar të përmirësojë këtë situatë duke synuar si përmirësimin e nivelit aktual të ofrimi të shërbimit në lidhje me cilësinë, efikasitetin dhe efektshmërinë, por gjithashtu të krijojë një bazë të qëndrueshme mbi të cilën do të mbështeten iniciativat lokale dhe rajonale për minimizimin e mbetjeve. Për bashkinë është shumë e rëndësishme, jo vetëm konsolidmi i shërbimi dhe diversifikimi i tyre në NJA Has apo në qendrat urbane të njësive të tjera administrative, por edhe në rritjen e cilësisë në zonat rurale të njësive të tjera administrative.

Duke kaluar në një përqasje teknike, ekzistojnë mënyra të ndryshme për grumbullimin, ruajtjen dhe transportin e mbetjeve në funksion të kategorive të konsumatorëve dhe tipologjisë urbane të zonave të banuara. Sipas legjislacionit aktual dhe tipologjisë së zbatuar më së shumti për mbledhjen e mbetjeve, bashkia është përgjegjëse për të mbledhur vetëm "mbetjet urbane", sipas përcaktimeve të dokumentave ligjorë dhe të këtij plani. Mbetje të tjera që ndryshojnë në përmbajtje (përbërje) nga mbetjet urbane nuk pranohen nga sistemi i bashkiak për grumbullimin e mbetjeve.

Për disa mbetje të ashtuquajtura "të veçanta" që prodhohen nga banorët mund të organizohen metoda për grumbullimin e tyre në mënyrë të diferencuar nga sistemi publik (bazë) bashkiak. Ekzistojnë kufizime të tjera për përdorimin e sistemit bazë bashkiak të grumbullimit të mbetjeve që lidhet me madhësinë dhe sasinë e mbetjeve veçanërisht nga konsumatorët jo-banorë. Duke iu referuar përcaktimeve ligjore (Neni 12 i Ligjit Nr. 8094, datë 21.3.1996),

konsumatorët jo-banorë që prodhojnë mbi ¼ e sasisë që mund të hidhet në një kontenier mbetjesh (zakonisht 1.1m3) nuk lejohen të përdorin sistemin publik të grumbullimit të mbetjeve. Autoritetet vendore apo personat përgjegjës për grumbullimin e mbetjeve duhet të ofrojnë mundësi dhe metoda të tjera për mbledhjen dhe largimin e mbetjeve, në përmbushje të kërkesave dhe nevojave të konsumatorëve, shoqëruar me një sistem të ndryshëm tarifash.

Në lidhje me përcaktimin e infrastrukturës së nevojshme për zbatimin e skemës së përbashkët për grumbullimin e mbetjeve, duke marrë në konsideratë numrin e popullsisë sipas formulës të llogaritur nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë, dhe qëllimit për mbulimin e të gjithë territorit të bashkisë më shërbim, u realizua analiza për llogaritjen e infrastrukturës së nevojshme: kontenierë dhe makina teknologjike. Si fillim u përcaktua kapaciteti i përshtatshëm i kontenierëve si dhe frekuenca e dëshirueshme e shërbimit. Kontenierët me volum 1.1m3, plastik për qytetin e Has dhe metalik për njësitë e tjera administrative, rekomandohen si më të përshtatshëm për grumbullimin e mbetjeve në këtë bashki. Ndërkohë bazuar në sasinë e mbetjeve të gjeneruara, frekuencës të ofrimit të shërbimit, dhe eksperiencës të ofrimit të shërbimit në Bashkinë Has, për territorin e saj Bashkia preferon mjete teknologjike 10ton dhe 5ton, dhe vetëm në rrugica të ngushta në qytet dhe në rrugët e ngushta të zonave rurale, përdorimin e mjeteve teknologjike 5 ton apo kamioncinave. Në figurën më poshtë tregohet skematikisht skema e përgjithshme e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve në territorin Bashkisë Has:

9.5 Manaxhimi i mbetjeve voluminoze dhe ndërtimore

Sipas kuadrit ligjor në fuqi për administrimin e mbetjeve (VKM nr.575, datë 24.6.2015 "Për miratimin e kërkesave për menaxhimin e mbetjeve inerte") është përgjegjësia e prodhuesit (familje, biznes apo industri) që të largojë dhe transportojë mbetjet inerte (mbetjet nga ndërtimi dhe prishjet), ndërtimore apo voluminoze që mund të gjenerojë nga aktiviteti që kryen për në vendet e përcaktuara nga pushteti vendor për këtë qëllim. Ndonëse ekziston ky kuadër ligjor, i cili përcakton mjaft mirë detyrat për secilin aktor të përfshirë në këtë fushatë, asnjë nga bashkitë e vendit nuk ka përcaktuar një vend për depozitimin e mbetjeve inerte.

Në kuadrin ligjor theksohet se këto vende të përcaktuara për depozitimin e mbetjeve inerte/ ndërtimore/voluminoze duhet të jenë të pajisur me leje mjedisore të posaçme dhe duhet të pranojnë vetëm këto lloj mbetjesh, dhe jo përzierje apo përpunime të këtyre mbetjeve me elemente të tjerë, pasi ato mund të jenë të rrezikshme.

Të gjitha venddepozitimet e mbetjeve inerte kanë të njëjtën mënyrë operimi si landfillet për mbetjet urbane, ku gjeneruesi i mbetjeve duhet të paguajë një tarifë kundrejt sasisë së mbetjeve inerte që transportohet, e cila mbulon koston e operimit të fushës, trajtimit të tyre dhe mbylljen përfundimtare të saj. Ndërkohë ndalohet ndërtimi i venddepozitimeve të përkohshme të mbetjeve inerte nga njësitë e qeverisjes vendore në zonat e mëposhtme:

- Zonat e mbrojtura, arkeologjike, turistike apo në çdo zonë që mbrohet me një akt normativ;
- Zonat në distancë 300 metra nga një pus furnizues me ujë dhe çdo burim tjetër ujor;

- Zonat në distancë 100 metra nga një përrua, argjinaturë lumore, liqen, lum ose kompleks ligatinor;
- Zonat në distancë 300 metra nga një zonë e mbrojtur në përputhje me pikën e parë.

Landfillet e mbetjeve inerte mund të jenë landfille vendore, të cilat shërbejnë për trajtimin e mbetjeve të prodhuara brenda territorit të një NJQV-je ose landfille rajonale, të cilat shërbejnë për trajtimin e mbetjeve të shumë NJQV-ve. Njësitë e qeverisjes vendore mund të bashkëpunojnë me njëra-tjetrën për përcaktimin e vendit, ku do të ndërtohet landfilli rajonal dhe të mënyrës së funksionimit të tij. Operatorët, të cilët merren me trajtimin e mbetjeve në landfille dhe venddepozitimet e përkohshme të mbetjeve inerte, janë të detyruar të raportojnë pranë NJQV-ve dhe Agjencisë Kombëtare të Mjedisit për të dhënat e mbetjeve që trajtojnë.

Në mënyrë të veçantë, ka një treg ripërdorimi për agregatet që rrjedhin nga mbetjet e ndërtimeve në rrugë, kanalizime dhe projekte të tjera ndërtimi. Nëse nuk ndahen që në burim apo nuk transportohen veçmas, ato mund të përmbajnë sasi të vogla të mbetjeve të rrezikshme, përzierja e të cilave mund të paraqesë rrezik të veçantë për mjedisin dhe mund të pengojë riciklimin.

10 SKENARËT E MUNDSHËM NE MENAXHIMIN E MBETJEVE

Skenari bazë

4. Grumbullim i mbetjeve miks në **100%** të zonës urbane dhe **60%** zonës rurale
5. Transportim i tyre me mjete teknologjike të amortizuar.
6. Depozitimi i tyre në fusha depozitimi, pranë lumenjëve apo jashtë çdo lloj kontrolli

Skenari I

5. Grumbullimi i mbetjeve (zona urbane **100%** dhe **90%** zona rurale)
6. Transportimi me mjete teknologjike dhe ndërtimi i qendrave të transferimit (qendra për rikuperimin e materialeve).
7. Depozitimi **100%** të sasisë së mbetjeve në venddepozitime të kontrolluara
8. Identifikimi dhe eleminimi i grumbullimeve ilegale ne të gjithë teritorrin e Bashkisë.

Bashkia Has parashikon ofirmin e shërbimit të grumbullimit dhe transportit të mbetjeve me një frekuencë 7 ditë në javë në zonë urbane, dy herë në ditë në këto orare: i) Gjatë periudhës së dimrit (turni i parë në orën 11:00 dhe turni i dytë në orën 19:00); ii) Gjatë periudhës të stinës së verës (turni i parë në orën 10:00 dhe turni i dytë në orën 22:00).

Në zonën rurale shërbimi ofrohet 4-5 herë në javë.

Bashkia Ha do te ndjeke skenarin I .

REPUBLIKA E SHQIPËRISË BASHKIA HAS

11 KUADRI LIGJOR DHE INSTITUCIONAL

11.1 Rregullorja vendore

Bashkia e Hasit duhet të përgatisë dhe miratojë rregulloren lokale për administrimin e shërbimit të mbetjeve, ku të përcaktohet qartë rolin dhe përgjegjësia e prodhuesve dhe operatorëve të mbetjeve, me qëllim administrimin e suksesshëm të tyre brenda territorit të saj administrativ. Kjo rregullore duhet të përcaktojë rregullat dhe procedurat për administrimin vendor të mbetjeve, procedurat për trajtimin e ankesave të qytetarëve si dhe gamën e sanksioneve për mosrespektim të rregullave.
Më konkretisht kjo rregullore duhet të përfshijë:

1. Standardet lokale të punës dhe cilësisë, metodologjitë dhe teknologjitë, rregullat e sigurisë dhe të shëndetit për shërbimet e pastrimit dhe të administrimit të mbetjeve;
2. Rregullat dhe detyrimet e prodhuesve të mbetjeve;
3. Sanksione në raste të dëmtimit të kontenierëve, të ndryshimit të funksionit apo vendodhjes së PGM apo kontenierëve;
4. Marrjen e masave parandaluese për mosdjegien e mbetjeve në kazanë, për moshedhjen e mbetjeve në rrymat ujore dhe kanalizimet, apo në vende të tjera nga ato të miratuara nga bashkia;
5. Marrjen e masave parandaluese për moshedhjen e mbetjeve voluminoze dhe atyre të rrezikshme, mosdepozitimin e kafshëve të ngordhura dhe mbetjeve të rrezikshme në PGM të mbetjeve urbane;
6. Shmangien e parkimit të automjeteve përballë apo pranë pikave të caktuara të grumbullimit të mbetjeve;
7. Marrjen e masave për pastrimin nga ana e pronarëve të hapësirave rreth dyqaneve dhe pikave ambulatore të shitjes;
8. Marrjen e masave për sigurimin e një pastërtie të pranueshme duke dezifektuar kontenierët dhe koshat rrugorë të depozitimit të mbetjeve;
9. Mbajtja e uniformave gjatë proceseve të punës nga punonjësit e pastrimit;

1. Përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve të administruesve të mbetjeve (operatorët e mbetjeve, industria e mbetjeve):
    - Veprimet të kryhen vetëm nga kontraktorë të liçencuar;
    - Procedurat administrative për dhënien dhe heqjen e licencave;
    - Pagesa e tarifave dhe taksave të vendosura nga autoriteti vendor;
    - Përdorimi i makinerive dhe kontenierëve të përshtatshëm;
    - Përdorim i vendeve të licensuara të depozitimit;
    - Regjistrimi i konsumatorëve që përfitojnë shërbime pastrimi;
    - Mbajtja e të dhënave historike për mbetjet;
    - Parandalimi i problemeve për shëndetin publik.

11.2 Zbatimi dhe sanksionet

Rregullorja vendore e administrimit të mbetjeve shoqërohet me një sërë gjobash dhe sanksionet që duhet të caktohen dhe miratohen nga Këshilli Bashkiak. Niveli i gjobave dhe sanksioneve duhet të bazohen në shërbimin e ofruar dhe në parimin "ndotësi paguan", ku shkelësi duhet të ndëshkohet me qëllim që të merren parasysh kostot e pastrimit apo mbledhjes së mbetjeve, kostot mjedisore dhe për më tepër të krijohet një sistem i drejtë për dekurajimin dhe parandalimin e ndotësve.

Gjobat lokale duhet të vendosen nga inspektorët bashkiakë që janë nën juridiksionin e bashkisë. Përgjegjësia kryesore e këtyre inspektorëve është të vendosin sanksione për personat fizikë apo juridikë që shkelin kushtet ligjore në lidhje me mbledhjen, largimin dhe transportin e mbetjeve.

12 NDËRGJEGJËSIMI PUBLIK

Për të siguruar mirëfunksionimin e sistemit të manaxhimit të mbetjeve, rritjen e efikasitetit dhe efektivitetit të shërbimeve si dhe sigurimin e pastërtisë në nivele të kërkuara në territorin e bashkisë, është shumë i domosdoshëm përfshirja dhe ndërgjegjësimi i komunitetit. Komuniteti jo vetëm duhet të kuptojë fuksionimin e sistemit, por duhet ta mbështesë atë. Suksesi i çdo skeme menaxhimi mbetjesh bazohet plotësisht nga mbështetja e përdoruesve.

Konsumatorët si familjet, bizneset apo institucionet, në sajë të një fushatë të fortë ndërgjegjësimi mund të ndikojnë në përmirësimin e sistemit të grumbullimit, duke zbatuar kërkesat e hedhjes dhe ndarjes së mbetjeve dhe duke penguar materialet e padëshirueshme (psh. mbetjet e rrezikshme), të hyjnë në rrymën e mbetjeve të grumbulluara. Ndërgjegjësimi publik ndaj çështjeve të mbetjeve dhe nivelit të pastërtisë, konsiderohet si një prioritet dhe objektiv primar krahas objektivave të tjerë që lidhen me infrastrukturën apo me depozitimin e sigurtë të mbetjeve. Ka disa mënyrë për të rritur ndërgjegjësimin publik për çështjet e mbetjeve dhe për të dhënë informacion se si mund të trajtohen ato, me një kosto relativisht të ulët, por mjaft efektive për arritjen e objektivit.

Hartimi i një plani ndërgjegjësimi do të mundësojë: i) ofrimin e një informacioni të përgjithshëm dhe të veçantë për publikun në lidhje me nismat vendore të mbledhjes, riciklimit

të mbetjeve, pastërtisë së territorit dhe kostos së shërbimit të menaxhimit të mbetjeve; ii) ndërgjegjësimin e publikut për detyrimet ligjore, rregullat dhe detyrimet vendore; ii) nxitjen e qëndrimit miqësor ndaj mjedisit.

Metoda për komunikimin dhe informimin: Metodat më të përdorura të komunikimit të informacionit janë broshurat, artikujt në gazeta, njoftimet, dhe reklamat në TV dhe radio lokale, dhe fletëpalosje që shpërndahen në shkolla. Një zhvillim të lartë sot në vend ka edhe teknologjia e informacionit si edhe aksesi në internet. Kjo teknologji si edhe tërheqja pas rrjeteve sociale të komunitetit (kryesisht atij në moshë të re) mund të jetë një mundësi e mirë për komunikimin dhe informimin e publikut për shkak edhe të kostos së ulët si edhe shpejtësisë që ofron. Gjithashtu mund të shfrytëzohen dhe evente të karaktereve të ndryshme (festa, tubime, koncerte), ku ka grumbullime të mëdha njerëzish dhe ku informimi dhe komunikimi me publikun bëhet më i lehtë.

Në programet e riciklimit apo minimizimit të mbetjeve metoda më e mirë është ajo "derë më derë". Kjo metodë fton konsumatorët në nismat e riciklimit dhe kompostimit, për të përmirësuar qëndrimin e tyre ndaj ndarjes së mbetjeve në burim, për të zbatuar rregullat dhe respektuar oraret. Banorëve dhe bizneseve iu shpërndahen fletë informative për llojet e mbetjeve që mund të riciklohen, kompostohen dhe mënyrën se si ato duhet të veprojnë për t'u bërë pjesë e procesit.

Përdorimi i makinave teknologjike që shërbejnë për grumbullmin dhe transportin e mbetjeve apo kontenierët për informim: Tek të gjithë makinat dhe nëse është e mundur tek kontenierët e mbetjeve duhet të shkruhet qartë dhe lehtësisht e lexueshme një slogane domethënëse për të mbajtur pastër zonën, numrin e telefonit të ofruesit të shërbimit si dhe numrin e telefonit falas që caktohet nga autoritetet vendore, sipas një formati të miratuar paraprakisht.

Marrja e opinioneve të qytetarëve: Një tjetër çështje e rëndësishme është krijimi i mekanizmave për marrjen e mendimeve dhe reagimit të qytetarëve: si mund të ftohet publiku t'i japë bashkisë mendime apo opinione ose komente për shërbimin e mbetjeve. Dy metodat kryesore për të marrë mendimin e publikut janë:

- Mundësia e publikut për t'u ankuar: Bashkia apo operatori i shërbimit duhet të ketë zyrën e kontaktit/informacioni për të marrë ankesat. Numri i ankesave dhe zgjidhja e tyre është një nga parametrat e matjes së performancës së institucionit lidhur me menaxhimin e mbetjeve.
- Vlerësimi i kërkesës dhe sondazhi/studimi i "vullnetit për të paguar": Për të vlerësuar kërkesën, vullnetin dhe mundësinë për të paguar, lind nevoja për të komunikuar me përfituesit e mundshëm të shërbimit lidhur me alternativat e shërbimit, kostot, buxhetin dhe tarifat. Për secilën zonë të komunitetit apo zonë për t'u përfshirë në sondazh, kampionet që duhet të realizohen duhet të variojnë midis 100 dhe 200 të intervistuar. Kjo praktikë duhet të kryhet periodikisht nga bashkia, ose sa herë ajo e shikon të

arsyeshme për të marrë opinionin e publikut në lidhje me vlerësimin e performancës të shërbimit.

12.1 Fushata e informimit në Bashkinë Has gjatë hartimit të planit

Bashkia duhet të promovojë në komunitet apo në zonat pilot, ide dhe mënyra të reja për manaxhimin e mbetjeve, si prezantimi i skemave të reja për grumbullimin e mbetjeve (në burim), ndarjen e mbetjeve, ripërdorimi i mbetjeve, metodat alternative të dorëzimit të mbetjeve, etj., duke ndërmarrë fushata ndërgjegjësimi për publikun e gjerë, të fokusuara për disa konsumatorë apo në një zonë pilot.

Synimi për këtë fazë është t'i informojë komunitetin se është marrë një vendim për aplikimin e një skeme të re; apo se ekziston një mënyrë tjetër më e preferueshme për manaxhimin e mbetjeve në krahasim me mënyrën tradicionale; dhe se ekzistojnë arsye të mira për të ndërmarrë një ndryshim në praktikat aktuale të manaxhimit të mbetjeve. Shpërndarja e këtij informacioni në publik duhet të vijë jo vetëm si një vendim i marrë në nivel bashkie, por edhe në formën e një kërkese (me anë të një pyetësori, i cili do të vlerësojë nevojat e komunitetit dhe mendimi që ka komuniteti për aplikimin e skemave të reja të manaxhimit të mbetjeve).

Nisur nga ky fakt, bashkia mund të fillojë fushatën e ndërgjegjësimit me anë të një pyetësori, i cili mund të përsëritet periodikisht (1-2 herë në vit), për të vlerësuar si fillim opinionin e tyre në lidhje me gjendjen ekzistuese të manaxhimit të mbetjeve dhe prezantimit të metodave të reja të manaxhimit të mbetjeve, si ndarja në burim, riciklimi, kompostimi i mbetjeve. Në këtë pyetësor do të parashikohet edhe një pjesë në lidhje me opinionin/sjelljen e banorëve kundrejt tarifës së mbetjeve, a janë ata të informuar në lidhje me shërbimet të cilat ata paguajnë, mendimi i tyre në lidhje me propozimin e tarifave të reja për mbetjet etj.

Metodat më të preferuara të ndërgjegjësimit publik, të cilat mund të përdoren nga bashkia si fazë fillestare e ndërgjegjësimit të komunitetit për manaxhimin e mbetjeve është metoda derë më derë duke përfshirë vullnetarë apo studentë të interesuar të bëhen pjesë e fushatave aktive.

Një një fazë të dytë, komunteti që tashmë është informuar dhe ndërgjegjësuar për çështjet e manaxhimit të mbetjeve, si dhe për idetë apo programet e reja, do të kërkojë informacione të tjera shtesë, ose do të jetë në pritje për të kërkuar informacione shtesë, përderisa bashkia do të vendosë që të zbatojë këto skema të manaxhimit të mbetjeve në territorin që ajo administron.
Qëllimi është që t'i bëjnë ata më shumë me dije psh. për praktikat e kompostimit dhe riciklimit të mbetjeve ose për praktikat e ndarjes së mbetjeve. Pas përcaktimit të zonave ku do të zbatohen skemat e ndarjes në burim (riciklim apo kompostim), bashkia duhet të fillojë të hartojë një program të detajuar, i cili duhet të ketë si qëllim jo vetëm informimin e komunitetit në lidhje me iniciativat e reja që janë ndërmarrë për manaxhimin e mbetjeve, por edhe konkretisht ku do të konsistojnë, infrastruktura e nevojshme, cili do të jetë roli i tyre në këto iniciativa, përfitimet konkrete që ata do të kenë, niveli i tarifave dhe metodat nxitëse financiare etj.
Kjo fazë e rritjes së interesit do të propozojë konkretisht hapat që do të ndjekë bashkia për të realizuar këtë fushatë ndërgjegjësimi, ku do të parashikohet të organizohen takime, seminare,

vizita në terren, në impiantet e mbetjeve apo të riciklimit, etj., me pjesëmarrjen e individëve dhe grupeve të interesit duke përfshirë profesionistë dhe manaxherë të mbetjeve.

Vlerësimi dhe përmirësimi, në këtë fazë, drejtuesit e programeve të bashkisë duhet të jenë në gjëndje të vlerësojnë programin dhe rezultatet e tij çdo 3 muaj, për të parë nëse programi është realizuar sipas parashikimeve, nëse ka rezultuar i suksesshëm, i përshtatshëm dhe financiarisht i përballueshëm për të përmbushur mjaftueshmërisht pritshmëritë dhe objektivat. Falë vlerësimit mund të përmirësohen aktivitetet, grafikët ose rrugët e operimit, të merren vendime nëse do të vazhdohet me programin, apo të merren vendime për përmirësimin dhe mbështetjen e tij etj. Nga ana tjetër, autoritetet vendore synojnë të përfshijnë njerëzit më pranë programit, të rrisin pjesëmarrjen dhe kontributin e tyre.

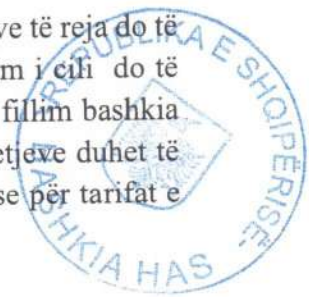
Ky vlerësim mund të zhvillohet në fund të çdo fushate aktive (1 herë në muaj ose 1 herë në 3 muaj), ku njësia vendore përcakton disa forma të kontrollit si më poshtë:

- Vlerësim vizual në zonat, të cilat kanë filluar të zbatojnë skemat e reja të manaxhimit të mbetjeve;
- Vlerësim sasior, në lidhje me sasinë e mbetjeve të cilat janë reduktuar nga rryma e përgjithshme e mbetjeve (pra kanë shkuar për riciklim apo kompostim);
- Vlerësim cilësor i zonave në të cilat janë vendosur infrastruktura të posaçme për trajtmin e mbetjeve, si kosha për ricklim apo për kompsotimin e mbetjeve, nëse ato janë funskionale apo jo dhe nëse janë të mirëmbajtura apo jo;
- Vlerësim i opinionit të qytetarëve, kryesisht të atyre të cilët kanë filluar zbatimin e skemave të reja të manaxhimit të mbetjeve me anë të një pyetësori të shkurtër, i cili duhet të nxjerrë në pah:

❖ A është e përshatshme skema për qytetarët;
❖ A janë ata të ndërgjegjësuar dhe informuar mjaftueshëm për operimin e suksesshëm të skemës;
❖ Sistemi i aplikuar i tarifave a justifikon mjaftueshëm skemën e re të manaxhimit të mbetjeve etj.

Gjatë kësaj faze, si bashkia ashtu edhe konsumatorët do të kërkojnë prova të qëndrueshmërisë nga partneriteti i tyre i deritanishëm, me qëllim që palët të sigurohen se kontributi i gjithësecilit ka vlerë dhe se pala tjetër tregon përkushtimin e duhur. Në këtë fazë rekomandohen intervistat, takimet publike dhe seminaret për të treguar rezultatet dhe për të prezantuar hapat për të ardhmen.

Informimi për Sistemin e ri të tarifave: Bashkia me fillimin e aplikimit të skemave të reja do të fillojnë të aplikojnë edhe një sistem të ri të tarifave të mbetjeve, për një shërbim i cili do të ofrohet në një territor më të madh, ku në disa raste nuk ekzistonte më parë. Si fillim bashkia duhet të përcaktojë tarifën e mbetjeve dhe procesi i vendosjes së tarifës së mbetjeve duhet të kalojë në 9 hapa kryesorë, të cilat duhet të jenë pjesë e fushatës ndërgjegjësuese për tarifat e mbetjeve:

1. Njohja me konsumatorët – bashkia duhet të identifikojë kategoritë dhe numrin e konsumatorëve që gjenerojnë mbetje në territorin e saj. Ky informacion duhet të paraqitet në broshurat informuese.
2. Sasia e mbetjeve që gjenerohen në bashki – Pasi janë përcaktuar kategoritë dhe numri i konsumatorëve, bashkia duhet të përcaktojë edhe sasinë e mbetjeve që gjenerohen në territorin e saj (sipas kategorive) dhe normat e gjenerimit të mbetjeve për kategoritë e konsumatorëve. Ky informacion që duhet të paraqitet në broshurat informuese do t'i japë mundësi konsumatorëve që të kuptojnë realisht sasinë e mbetjeve që gjenerohen në njësinë e tyre dhe sa e rëndësishme është pagesa e tarifës për të siguruar menaxhimin e tyre.
3. Vlerësimi i opsioneve teknike – Skema e re do të parashikojë edhe aspekte të reja teknike për mënyrën e ofrimit të shërbimit. Ky informacion, në lidhje me aspektet e reja teknike të shërbimit (nr. i kontenierëve, lloji i tyre për mbetjet miks apo të diferencuara, numri i makina për transport, stabilimentet për depozitimin e mbetjeve etj) duhet t'i vihet në dispoziocion komunitetit, që ai të kuptojë realisht teknologjinë e ofrimit të shërbimit të ri.
4. Vendosja e marrëdhënies institucionale – Komuniteti duhet të njihet me ndarjen e përgjegjësive dhe detyrave në skemën e re të ofrimit të shërbimit të mbetjeve. Cila do të jetë përgjegjësia dhe roli i secilit territor administrativ në skemën e re të manxhimit të mbetjeve? Në këtë mënyrë ai do të kuptojë edhe dinamikat përkatëse në territorin ku ai ndodhet.
5. Njohja me koston e ofrimit të shërbimit – Për të vendosur tarifa sa më afër realitetit duhet të përcaktojmë koston e plotë të shërbimit të manaxhimit të mbetjeve sipas shërbimeve që do të ofrohen: i) për grumbullimin dhe transportin e mbetjeve; ii) fshirjen dhe larjen e rrugëve; iii) trajtimin e ndërmjetëm të mbetjeve; iv) trajtimin final të mbetjeve; v) kostot operative; vi) kostot kapitale; vii) kostot indirekte etj. Në këtë mënyrë komuniteti e ka më të qartë koston e shërbimeve që ai do të marrë.
6. Identifikimi i burimit të të ardhurave – Komuniteti duhet të njihet edhe me burimet financiare të cilat do të sigurojnë ofrimin e shërbimit sipas standardeve.
7. Përzgjedhja e niveleve të duhura për tarifat dhe llogaritja e tyre – Pasi bashkia ka përcaktuar numrin dhe kategoritë e konsumatorëve, kostot e shërbimit dhe burimet e të ardhura, ajo ka mundësinë që të përcaktojë edhe nivelet e duhura të tarifave për kategoritë e ndryshme të konsumatorëve. Ky informacion është mëse i rëndësishëm për t'u ndarë me konsumatorët, ku ata njihen specifikisht se për cilat shërbime, me një kosto të caktuar, ata do të paguajnë.
8. Vendimmarrja strategjike – Në sajë të karakteristikave të njësive vendore merren disa vendime strategjike për vendosjen e nivelit të tarifave për kategoritë e konsumatorëve, ku përcaktohet sa përqind e kostos pritet që të mbulohet nga mbledhja e tarifave.

Komunikimi i sistemit të ri të tarifave – bashkia mund të përcaktojë mënyrën më të mirë për informimin e publikut në lidhje me 8 hapat më lart, të cilat mund të realizohen me anë të takimeve periodike, stendave në hyrje të bashkisë apo edhe me broshura informuese, ku japin rezultatet e 8 hapave më lart.

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
BASHKIA HAS

Nisur nga ky fakt, bashkia do të duhet të fillojë një fushatë ndërgjegjësimi për sistemin e ri të tarifave për mbetjet, e cila do të prekë qytetarët në dy nivele: i) ata që e paguanin më parë tashmë tani do të kenë një sistem të ri; ii) ata të cilët nuk kanë patur shërbim do t'u duhet së pari të njihen dhe të kuptojnë se si funksionon sistemi, ku ata do të bëhen pjesë dhe më pas të fillojnë të paguajnë.

Në fushatën ndërgjegjësuese dhe informuese për sistemin e tarifave, e cila do të jetë pjesë e fushatës për promovimin e skemës së re ndërvendore, bashkia duhet të marrë në konsideratë këto parime:

- Alokimin eficient të burimeve që ka në dispozicion bashkia;
- Ofrimi në mënyrë sa më eficiente të shërbimit - krijimi i incentivave për të ofruar shërbimin me kosto sa më të ulët;
- Përdorimi eficient i burimeve natyrore - përmbushja e objektivave mjedisore, si promovimi i skemave të riciklimit dhe kompostimit;
- Mbulimi i kostos - tarifat e vendosura duhet të reflektojë të gjitha shërbimet që kryhen për shërbimin e manaxhimit të mbetjeve;
- Qëndrueshmëria financiare - tarifat e vendosura duhet të reflektojnë një qëndrueshmëri të sistemit të manaxhimit të mbetjeve;
- Barazi horizontale mes përdoruesve, të cilët duhet të paguajnë të njëjtën shumë për të njëjtin nivel shërbimi të ofruar;
- Zbatimi i parimit "Ndotësi Paguan";
- Parimi i "Proporcionalitetit" - sasia e tarifës duhet të reflektojë sasinë e shërbimit të ofruar;
- Parimi i "Transparencës" - vendosja e tarifës duhet të jetë e qartë dhe nëse ka incentiva ato duhet të qartësohen për komunitetin.

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
BASHKIA HAS

13 PLAN VEPRIMI

13.1 Komponenti: Kuadri ligjor dhe institucional

1	Objektivi Strategjik		Veprimet e detajuara	Roli drejtues dhe Partnerët e tjerë	Afatet kohore
1.1	**Përgatitja e kuadrit ligjor dhe rregullator lokal të menaxhimit të mbetjeve në përputhje me kërkesat në nivel kombëtar**	1.1.1	Miratimi i Planit Lokal të Manaxhimit të Integruar të Mbetjeve Ngurta Bashkiake;	**Bashkia Has**; Këshilli Bashkiak	2025- 2030
		1.1.2	Përditësimi i Rregullores Lokale të Manaxhimit të Mbetjeve në kushtet e ndarjes së re administrative;	**Bashkia Has** (Përgjegjësi i Shërbimeve, Dep. Juridik) Konsultentë të jashtëm & Ekspertë; Këshilli Bashkiak	2025- 2030
		1.1.3	Aprovimi i sanksioneve lokale dhe penaliteteve për çështjet e mbetjeve;	**Bashkia Has,** (Përgjegjësi i Shërbimeve, Dep. Juridik, Drejtoria e manaxhimit financiar) Këshilli i Bashkiak	2025- 2030
		1.1.4	Aplikimi i instrumentave të komunikimit dhe informimit të komunitetit rreth rregullave dhe penaliteteve;	**Bashkia Has,** (Përgjegjësi i Shërbimeve), Vullnetarët, OJF, përfaqësues të komunitetit,	2025 - 2030
1.2	**Parandalimi i ndotjes nga gjenerimi dhe depozitimi pa kriter i mbetjeve të rrezikshme (si dhe spitalore) në zbatim të legjislacionit shqiptar**	1.2.1	Informimi i komunitetit për të diferencuar mbetjet e rrezikshme nga mbetjet urbane si dhe detyrimet e tjera të prodhuesit të mbetjeve;	**Bashkia Has,** (Administratorët e NJA, Përgjegjësi i Shërbimeve), Shkollat, ARM, Donatorët dhe organizatat -joqeveritare	2025 - 2030
		1.2.2	Krijimi i skemave efektive për grumbullimin e ndarë të mbetjeve të rrezikshme *(të ngjashme me skemat e redukimit të mbetjeve);*	**Bashkia Has,** (Përgjegjësi i Shërbimeve); ARM, ISHMPU, ISHSH Donatorët dhe organizatat - joqeveritare	2025 - 2030
		1.2.3	Ruajtja e sigurtë në mënyrë të përkohshme e mbetjeve të rrezikshme (sipas rregullores për administrimin e tyre) derisa të sigurohet një zgjidhje rajonale apo kombëtare për trajtimin përfundimtar të tyre.	**Bashkia Has,** (Drejt. Shërbimeve publike) ARM, Donatorët dhe organizatat -joqeveritare	2025 - 2030
1.3	**Parandalimi i ndotjes nga gjenerimi i mbetjeve spitalore apo mbetjeve inerte dhe ndërtimore**	1.3.1	Inspektimi dhe kontrolli i ndotjes urbane nga materialet inerte dhe ndërtimore, skeletet e	**Bashkia Has**, (Administratorët e NJA, Përgjegjësi i Shërbimeve & inspektorët bashkiakë), ISHMPU; Kompanitë e ndërtimit	2025 - 2030

			makinave, etj, që nga gjenerimi, transporti deri depozitimin e tyre;		
		1.3.2	Projektim dhe ndërtim ose miratim të një vendepozitimi të përkohshëm për mbetjet ndërtimore dhe mbetje të tjera vëlimore brenda standarteve kombëtare;	**Bashkia Has,** (Administratorët e NJA, Përgjegjësi i Shërbimeve); Këshilli i Bashkiak	2025 - 2030
		1.3.3	Organizimi i tryezave lokale me industrinë e ndërtimit për të inkurajuar përdorimin dhe riciklimin e këtyre materialeve;	**Bashkia Has** (Administratorët e NJA, Përgjegjësi i Shërbimeve); Industria e ndërtimit	2025- 2030
		1.3.4	Hartimi i një rregullore për operimin e venddepozitimit për mbetjet ndërtimore dhe mbetje të tjera vellimore. Përcaktimi i sanksioneve kundrejt gjeneruesve të mbetjeve në rast të mos menaxhimit të duhur të këtyre mbetjeve që ata gjenerojnë;	**Bashkia Has,** (Administratorët e NJA, Përgjegjësi i Shërbimeve); Këshilli i Bashkiak.	2025
		1.3.5	Monitorimi i rregullt i operimit të venddepozitimit të mbetjeve ndërtimore dhe vëllimore, si dhe monitorimi i prodhuesve të tyre në lidhje procedurën që ata ndjekin kur gjenerojnë këto lloj mbetjesh.	**Bashkia Has,** (Administratorët e NJA, Përgjegjësi i Shërbimeve, Përgjegjësi i venddepozitimit të mbetjeve ndërtimore dhe voluminoze)	2025 - 2030
1.4	**Forcimi i kooperimit ndër-institucional dhe për monitorimin mjedisor dhe koordinimin e masave për përmirësimin e tij**	1.4.1	Krijimi i dhe miratimi i një strukture lokale të inspektorëve bashkiak në lidhje me mjedisin dhe mbetjet;	**Bashkia Has**; Këshilli Bashkiak	2025 - 2030
		1.4.2	Zbatimi i sistemit të monitorimit në të gjitha NJA të Bashkisë dhe aplikimi i sanksioneve kundrejt shkelësve të rregullave apo dëmtuesve;	**Bashkia Has,** (Administratorët e NJA; Përgjegjësi i Shërbimeve & inspektorët bashkiakë);	2025 - 2030
		1.4.3	Përmirësimi i procedurave të licencimit mjedisor të ST në kooperim të ngushtë me	**Bashkia Has** ; ARM; ISHMPU	2025 - 2030

			strukturat e Agjensisë Rajonale të Mjedisit (ARM) dhe ISHMPU;		
		1.4.4	Koordinimi në nivel rajonal dhe me njësitë lokale fqinje për monitorimin dhe parandalimin e ndotjes nga mbetjet, apo organizimin e shërbimin apo përdorimin e përbashkët të infrastrukturës së mbetjeve;	**Bashkia Has**; Keshilli Bashkisë Has, si dhe njësitë e tjera locale	2025 - 2030

13.2 Komponenti: Grumbullimi dhe Transportimi i Mbetjeve dhe Pastrimi i Rrugëve

2	Objektivi Strategjik		Veprimet e detajuara	Roli drejtues dhe Partnerët e tjerë	Afatet kohore
2.1	**Përmirësimi i shërbimeve të mbetjeve në Bashkinë Shkodër; Ofrimi i shërbimeve efiçiente dhe cilësore;**	2.1.1	Riorganizimi i zonave të shërbimit të mbetjeve (ndarje e Bashkisë në tre zona shërbimi:	**Bashkia Has;** (Kryetari, z. Kryetari Drejtori i shërbimeve, Përgjegjësi i shërbimit të mbetjeve)	2025-2030
		2.1.2	Hartimi i dokumnetave të tenderit për tre kontrata e reja, sipas tre zonave në të cilat do të ofrohet shërbimi. Hapja e tenderit, përzgjedhja e kompanive që do të ofrojnë shërbimin;	**Bashkia Has;** (Kryetari, z. Kryetari Drejtori i shërbimeve, Përgjegjësi i shërbimit të mbetjeve, Ekspertë të jashtëm, Zyra Jurike);	2025-2030
		2.1.3	Shtrirja e shërbimit në NJA në të cilat nuk ofrohej shërbimi i mbetjeve dhe konsolidimi i shërbimit në NJA të cilat kanë patur shërbim. Investim në infrastrukturë duke e përmirësuar atë, në sajë të nevoja të reja që ka Bashkia e re (blerje kontenierë dhe mjete teknologjike;	**Bashkia Has;** (Administratorët e NJA; Përgjegjësi i Shërbimeve & inspektorët bashkiakë, zyra juridike dhe financave);	2025-2030
		2.1.4	Monitorimi i rregullt i shërbimit të grumbullimit dhe transportit të mbetjeve në të tre zonat e mbetjeve (tre kontrata e shërbimit). Raportime të rregullta nga të gjithë aktorët e përfshirë në systemin e monitorimit në instancat vendimmarrëse të bashkisë. Përgatitja e raporteve ditore/javore dhe mujore të gjendjes së PGM për të gjitha NJA;	**Bashkia Has,** (Administratorët e NJA; Përgjegjësi i Shërbimeve & inspektorët bashkiakë, kompanitë private);	2025-2030
		2.1.5	Prezantimi i skemave të ndarjes në burim në rrugët kryesore të qytetit dhe në shkollat 9 vjeçare dhe të mesme të qytetit (mbetje të njoma dhe të thata);	**Bashkia Has,** (Administratorët e NJA; Përgjegjësi i Shërbimeve & inspektorët bashkiakë, kompanitë private);	2025-2030
		2.1.6	Aplikimi i infrastrukturës të përshtatshme për grumbullimin e ndarë të mbetjev të ricklueshme. Investim në kontenierë dhe mjete teknologjike të posaçme për grumbullimin e këtyre mbetjeve;	**Bashkia Has,** (Administratorët e NJA; Përgjegjësi i Shërbimeve & inspektorët bashkiakë, zyra juridike dhe e financave, kompanitë private);	2025-2030
		2.1.7	Projektimi dhe ndërtimi i një pike grumbullimi për mbetjet e ricklueshme, e cila do të shërbejë për të pritur dhe paketuar mbetjet që vijnë nga zonat pilot të grumbullimit të ndarë të mbetjeve në qytetin e Shkodrës;	**Bashkia Has,** (Administratorët e NJA; Përgjegjësi i Shërbimeve & inspektorët bashkiakë, kompanitë private, Këshilli Bashkiak);	2025-2030

		2.1.8	Prezantimi i skemave të kompostimit të mbetjeve të biodegradueshme në NJA Rrethinat dhe NJA	**Bashkia Has,** (Administratorët e NJA; Përgjegjësi i Shërbimeve & inspektorët bashkiakë, kompanitë private);	2025-2030
		2.1.9	Aplikimi i infrastrukturës të përshtatshme për grumbullimin e ndarë të mbetjev të të biodegradueshme. Investim në kontenierë dhe mjete teknologjike të posaçme për grumbullimin e këtyre mbetjeve;	**Bashkia Has,** (Administratorët e NJA; Përgjegjësi i Shërbimeve & inspektorët bashkiakë, zyra juridike dhe e financave, kompanitë private);	2025-2030
		2.1.10	Projektimi dhe ndërtimi i dy pikave të hapura për kompostimin e mbetjeve të biodegradueshme dhe kontrolli i vazhdueshmë i këtyre pikave;	**Bashkia Has,** (Administratorët e NJA; Përgjegjësi i Shërbimeve & inspektorët bashkiakë, kompanitë private, Këshilli Bashkiak);	2025-2030
		2.1.11	Me anë të mjeteve të informimit dhe komunikimit të bëhen transparent për publikun kostot e shërbimeve të pastrimit sipas kontratave si dhe detyrimet, ndalimet, rregullat si dhe një informacion specifik rreth shërbimeve, orareve, iniciativave, etj.	**Bashkia Has,** (Administratorët e NJA; Përgjegjësi i Shërbimeve & inspektorët bashkiakë, kompanitë private).	2025-2030

13.3 Komponenti: Depozitimi dhe Trajtimi i Mbetjeve

3	Objektivi Strategjik		Veprimet e detajuara	Roli drejtues dhe Partnerët e tjerë	Afatet kohore
3.1	**Rehabilitimi i të gjitha vend depozitimeve të vjetra në të gjitha NJA të Bashkisë Has**	3.1.1	Kryerja e një studimi fizibiliteti për rehabilitimin dhe mbylljen e vendgrumbullimeve në NJA;	**Bashkia Has;** (Administratorët e NJA, Përgjegjësi i shërbimeve publike), MTM, Ekspertë& Konsulentë të jashtëm	2025
		3.1.2	Sigurimi i financimit për zbatimin e projektit të rehabilitimit;	**Bashkia Has** (Administratorët e NJA, Përgjegjësi i shërbimeve publike), MTM, Ekspertë& Konsulentë të jashtëm	2025

		3.1.3	Rehabilitimi i venddepozitimeve në NJA (sipas projektit);	**Bashkia Has;** (Administratorët e NJA, Përgjegjësi i shërbimeve publike), MTM, Ekspertë& Konsulentë të jashtëm	2025
		3.1.4	Hartimi dhe miratimi i një plani mjedisor të monitorimit dhe kujdesi pas mbylljes.	**Bashkia Has** (Administratorët e NJA, Përgjegjësi i shërbimeve publike), MTM, Ekspertë& Konsulentë të jashtëm	2025
3.2	**Monitorimi i vazhdueshëm i venddepozitimit**	3.2.1	Lobim institucional pranë qeverisë qendrore (MIE&MTM) për financimin e projektit të ndertimit te nje landfilli	**Bashkia Has**	2025-2029
		3.2.2	Monitorimi i rregullt i të gjitha dërgesave të mbetjeve që hyjnë në landfill, kontrolli i ngarkesës në lidhje me kategorinë e mbetjeve që duhet të lejohet të hyjë në landfill, raportimi i rregullt i ngarkesave të mbetjeve që hyjnë në venddepozitim	**Bashkia Has;** (Administratorët e NJA, Përgjegjësi i shërbimeve publike,	2025-2029

13.4 Komponenti: Ndarja dhe Riciklimi i mbetjeve

4	Objektivi Strategjik		Veprimet e detajuara	Roli drejtues dhe Partnerët e tjerë	Afatet kohore
4.1	**Promovimi i ndarjes dhe minimizimit të mbetjeve në burim si dhe në të gjitha stadet e gjenerimit të tyre duke aplikuar skema të përshtatshme pilot; Progresi drejt objektivave kombëtarë për minimizim e**	4.1.1	Mobilizimi i përfshirjes së komunitetit në skemat pilot, bërja e anketimeve paraprake për vlerësimin e vullnetit për t'u përfshirë para se të përzgjidhen zonat e dëshiruara;	**Bashkia Has**, OJF, Komuniteti, vullnetarë,	2026-2029
		4.1.2	Hartimi i një plani-pune specifik për zbatimin e skemave të ndarjes së mbetjeve, i cili duhet të koordinohet më sistemin ekzistues të grumbullimit të mbetjeve të tjera urbane;	**Bashkia Has,** (Përgjegjësi i shërbimeve, ekspertë të jashtëm	2026-2029
		4.1.3	Krijimi dhe zbatimi i skemave pilot të riciklimit dhe kompostimit të shtëpi sipas skemave pilot të rekomanduara në këtë plan;	**Bashkia, Has** Ekspertë& Konsulentë të jashtëm; biznese të riciklimit, Komuniteti	2026-2029
		4.1.4	Organizimi i takimeve në komunitet dhe me biznese, para dhe gjatë fillimit të skemave pilot për të mbështetur përpjekjet/programet e ndërgjegjësimit dhe edukimit për rritur cilësinë dhe nivelin e përfshirjes së komunitetit;	**Bashkia Has ,** Ekspertë & Konsulentë të jashtëm; biznese të riciklimit, Komuniteti	2026-2029

	mbetjeve në nivel lokal.	4.1.5	Organizimi i takimeve me grupet e interesit ne rajon dhe me gjerë. Reklamimi i faciliteteve ricikluese si dhe skemave të grumbullimit të diferencuar, skemave të kompostimit;	**Bashkia Has,** Ekspertë & Konsulentë të jashtëm; biznese të riciklimit, Shoqata e Bashkive	2026-2029
		4.1.6	Monitorimi i zbatimit të skemave të ndarjes së mbetjeve, riciklimit dhe kompostimit: efektivitetit dhe cilësisë së funksionimit ashtu dhe sasisë së mbetjeve që ndahet dhe përpunohet; Mbajtja e një regjistri javor për këto të dhëna dhe relatimi çdo muaj pranë grupit mbikqyrës në bashki;	**Bashkia Has ,** Ekspertë & Konsulentë të jashtëm; biznese të riciklimit	2026-2029
		4.1.7	Lidhja e marrvëshjeve bashkëpunimi/pjesëmarrje me bizneset e mëdhenj ashtu dhe nëse është e mundur me komunitetin e skemave pilot për detyrimet dhe përfitimet e palëve;	**Bashkia Has** Ekspertë, bizneset e mëdhenj të qytetit, konsumatorët e skemave pilot	2026-2029
		4.1.8	Kryerja e studimeve të fizibilitetit dhe analiza ekonomike mbi zhvillimin lokal të kompostimit në nivel lokal ose ndër-lokal.	**Bashkia Has,** Ekspertë & Konsulentë të jashtëm;	2026-2029
4.2	**Stimulimi dhe mbështetja e sektorit privat lidhur me aktivitetet e riciklimit dhe kompostimit**	4.2.1	Inkurajimi i shtrirjes së skemave të riciklimit dhe kompostimit në shtëpi përmes bashkë-financimit me bizneset e riciklimit dhe komunitetin;	**Bashkia Has,** Ekspertë & Konsulentë të jashtëm; biznese të riciklimit në rajon	2026-2029
		4.2.2	Promovimi dhe zhvillimi i tregjeve lokale për materialet e riciklueshme.	**Bashkia Has,** Ekspertë të jashtëm; biznese të riciklimit në rajon	2026-2029

13.5 Komponenti: Aspektet Financiare

5	Objektivi Strategjik		Veprimet e detajuara	Roli drejtues dhe Partnerët e tjerë	Afatet kohore
5.1	**Forcimi i kuadrit financiar të manaxhimit të mbetjeve, marrvëshjeve**	5.1.1	Aplikimi çdo vit i metodologjisë së "Llogaritjes së plotë të kostos sipas modelit të DLDP " kur shpenzimet kapitale vlerësohen dhe llogaritet përgjatë gjithë jetës së dobishme të makinave dhe kontenierëve;	**Bashkia Has** (Përgje. Shërbimesh, dhe Dep. për Manaxhimin dhe Hartimin e Programeve Financiare-DMHPF)	2025-2029
		5.1.2	Rritje progresive e buxhetit vjetor operacional+mirëmbajtjes drejt mbulimit total të kostove operacionale dhe kostos kapitale;	**Bashkia Has** (Përgj Shërbimesh, dhe Dep. DMHPF), Këshilli Bashkiak	2025-2029

dhe kontratave; Krijimi një sistemi finaciar të përmirësuar (lidhur me buxhetin, investimet e nevojshme)	5.1.3	Kompesime financiare për konsumatorët me pamundësi për të paguar (me asistencë sociale apo me të ardhurave të ulëta) dhe jo për grumbullim ineficient të tarifave;	**Bashkia Has** (Përgj Shërbimesh, dhe Dep. DMHPF), Këshilli Bashkiak	2025
	5.1.4	Hartimi i projekteve konkrete dhe të kërkohet mbështetje financiare për investimet e mëdha nga fondet e qeverisë, donatorë, hua nga institucione financiare apo banka;	**Bashkia Has** Këshilli Bashkiak	2025-2029
	5.1.5	Rifreskimi i bazës së të dhënave të konsumatorëve duke synuar rritjen e numrit të tarifë paguesve drejt mbulimit total;	**Bashkia Has** (Policia Urbane, Përgj. Shërbimesh, dhe Dep. MHPF), Këshilli Bashkiak	2025-2029
	5.1.7	Aplikimi i penaliteve të qarta efektive, dhe procedurave detyruese për mos pagimin e tarifave të mbetjeve;	**Bashkia Has** (Policia Urbane, Insp. Shërbimesh, Këshilli Bashkiak	2025-2029
	5.1.8	Vendos stimuj për minimizimin, riciklimin dhe kompostimin e mbetjeve: Aplikimi i uljeve në tarifat dhe heqja e tyre për konsumatorët e përfshirë në programet pilot të minimizimit;	**Bashkia Has** (Përgjegj. Shërbimesh, Këshilli Bashkiak	2026-2029
	5.1.9	Rishikimi dhe përmirësimi i tarifimit të bizneseve, në përputhje të plotë me parimin "ndotësi paguan";	**Bashkia Has** (Përgj. Shërbimesh,, Këshilli Bashkiak	2025-2028
	5.1.10	Kryerja e studimeve periodike (vjetore) mbi "Dëshirën për të paguar" dhe "Mundësinë për të paguar" nga qytetarët;	**Bashkia Has** (Dep.MHPF, Përgj. Shërbimeve), , Vullnetarë	2025-2029
	5.1.11	Rishikimi i strategjisë së mbulimit të kostove dhe nivelit të tarifave, bazuar në analizën e zhvilluar në plan dhe marrja në konsideratë e performancës së grumbullimit, studimin e dëshirës për të paguar, kostove dhe objektivave si dhe indikatorët financiar të përcaktuar në këtë plan;	**Bashkia Has** (Dep.MHPF, Insp. Shërbimeve) Ekspertë të jashtëm	2025-2029
	5.1.12	Transparenca dhe komunikimi: Procesi i caktimit të tarifave duhet të jetë transparent dhe duhet t'i komunikohet siç duhet të gjitha palëve të përfshira: duke përdorur metodat e komunikimit në masë si dhe atë "derë më derë".	**Bashkia Has** (Dep.MHPF, Përgj Shërbimeve), , Vullnetarë, OJQ	2024-2029

REPUBLIKA E SHQIPËRISË BASHKIA HAS

13.6 Komponenti: Ndërgjegjësimi Publik dhe Edukimi

6	Objektivi Strategjik		Veprimet e detajuara	Roli drejtues dhe Partnerët e tjerë	Afatet kohore
6.1	**Sensibilizimi i komunitetit dhe bizneseve për t'u berë pjesë e iniciativave të bashkisë për mbajtjen pastër të territorit, pagimin e tarifës së pastrimit, si dhe për aplikimin e skemave inovative për minimizimin e mbetjeve**	6.1.1	Ofrimi i vazhdueshëm i informacioneve të përgjithshme për publikun dhe bizneset; broshura informative, buletinë, postera, rrjete sociale, etj;	**Bashkia Has;** Konsulentë & Ekspertë të jashtëm të komunitetit, Bizneset e riciklimit,	2025-2029
		6.1.2	Ofrimi i informacioneve specifik për grupet e interesit (konsumatorët në zonat pilot);	**Bashkia Has;** Konsulentë & Ekspertë të jashtëm të komunitetit, Bizneset e riciklimit,	2025-2029
		6.1.3	Lançimi i nismave të reja (grumbullimi individual i mbetjeve, riciklimi dhe kompostimi) duke përdorur promovimin në TV, radio lokale dhe gazeta;	**Bashkia Has**; Bizneset e riciklimit,	2025-2029
		6.1.4	Krijimi i grupeve në komunitet për promovimin e edukimit dhe ndërgjegjësimit në zonat pilot dhe konsumatorët pilot;	**Bashkia Has;** Konsulentë & Ekspertë të jashtëm të komunitetit, Bizneset e riciklimit,	2025-2029
		6.1.5	Hartimi dhe shpërndarja e paketave të informacionit sipas grupeve të interesit (qytetarët, bizneset, shkollat, industria, etj);	**Bashkia Has**; Komuniteti, Bizneset e riciklimit,	2025-2029
		6.1.6	Përdorimi i mjeteve teknologjike dhe kontenierët për të ofruar informacion të përgjithshëm (slogan, numrat e kontaktit, grafikët e shërbimit);	**Bashkia Has ;**	2025-2029
		6.1.7	Realizimi i fushatës "derë më derë" për të përfshirë popullatën dhe bizneset në mënyrë eficiente mbi aktivitetet e riciklimit dhe ndarjes në burim dhe pagesës së tarifës së pastrimit;	**Bashkia Has ;** Bizneset e riciklimit, Vullnetarë,	2025-2029
		6.1.8	Hartimi i programeve dhe fushatave "vijuese" të riciklimit për të përmirësuar cilësinë e ndarjes në burim përmes programeve të riciklimit;	**Bashkia Has ;** Konsulentë & Ekspertë të jashtëm, Bizneset e riciklimit, Vulnetarë,	2025-2029

REPUBLIKA E SHQIPËRISË BASHKIA HAS

		6.1.9	Hartimi dhe shpërndarja e udhëzuesve dhe ilustrimeve për riciklimin dhe kompostimin, për shkollat, bizneset, banorët.	Bashkia Has; Konsulentë &Ekspertë të jashtëm të komunitetit, Bizneset e riciklimit,	2025-2029

14 RISHIKIMI I PLANIT

Ndjekja e zbatimit të planit duhet të jetë një proces i vazhdueshëm me vlerësime periodike (çdo 5 vjet) ose më shpesh nëse është e nevojshme për vlerësimin dhe rishikimin e objektivave dhe masave. Monitorimi dhe vlerësimi mund të funksionojë si një bazë për rishikimin e planit.

Çështje të rëndësishme për t'u marrë në konsideratë kur të analizohet ky plan janë sigurisht vlerësimi nëse objektivat janë përmbushur, nëse masat e parashikuara kanë qenë efektive apo jo. Një plan duhet të rishikohet gjithashtu, kur politika kombëtare e mbetjeve rekomandon apo detyron ndryshime thelbësore në mënyrën e manaxhimit të mbetjeve apo vendos objektiva të ndryshëm në funksion të obligimeve ndërkombëtare. Në këto raste, plani duhet të përballet me ndryshime të thella ose mund të jetë i nevojshëm hartimi i një plani të ri. Përgjatë zbatimin të planit, duhen analizuar në mënyrë të vazhdueshme faktorët kryesorë që impaktojnë në parashikimet dhe objektivat e vëna në plan, si zhvillimi i popullsisë, ndryshimet lidhur me konsumin dhe llojin e mbetjeve të gjeneruara nga industritë apo ekonomitë shtëpiake. Gjithashtu analizimi i këtyre faktorëve shërben për të vlerësuar programet dhe projektet në proces apo që priten të fillojnë.

14.1 Monitorimi

Ky plan duhet të parashikojë hapat në vazhdim, indikatorët dhe mjetet për të vlerësuar punën e bërë, për të verifikuar nëse objektivat janë përmbushur dhe të raportimin tek vendimmarrësit. Qëllimi është që të sigurojë që autoritetet përgjegjëse u është dhënë mundësia për të ndjekur zhvillimin dhe zbatimin e planit dhe të vendosin mbi masat shtesë, nëse është e nevojshme. Studimi bazë, i kryer për qëllim të këtij plani, do të shërbejë si një status bazë mbi të cilën do të vlerësohen arritjet e objektivave dhe targeteve dhe mbi të cilat do të matet ndryshimi i indikatorëve të performancës së planit.

Monitorimi i planit duhet të jetë një proces i vazhdueshëm me vlerësime periodike dhe, nëse është e nevojshme mund të kërkojë rishikimin e objektivave dhe masave të planit. Monitorimi i planit do të shërbejë për:

1. Për të dhënë informacion të vazhdueshëm tek bashkëpunëtorët dhe grupet e interesit, mbi statusin e zbatimit të planit;
2. Për të analizuar statusin dhe për të vlerësuar efektivitetin e skemave të zbatuara;
3. Për të përshtatur, modifikuar ose forcuar skemat apo programet në proces, ose për të krijuar të reja më të përshtatshme apo të efektshme;
4. Për të mësuar, përditësuar dhe shpërndarë informacion dhe njohuri.

14.2 Si kryhet monitorimi dhe vlerësimi

Bashkia duhet të ndjekë këto hapa në kryerjen e proçesit të monitorimit dhe të vlerësimit të planit, si më poshtë:

REPUBLIKA E SHQIPËRISË BASHKIA HAS

1. Rishikimi i situatës: Rishikimi i objektivave dhe synimeve, kontrolli nëse ato i përshtaten kontekstit real dhe vlerësimi i tyre me anë të indikatorëve;
2. Mbledhja e evidencave sasiore dhe cilësore që lidhen me mbetjet;
3. Analizimi i evidencave: Analizimi i të dhënave për të matur progresin, krahasimi i rezultateve me objektivat dhe synimet, kontrolli nëse objektivat janë arritur në një afat kohor të dëshiruar;
4. Dokumentimi i konkluzioneve
5. Ndarja dhe diskutimi i konkluzioneve: Gjetjet duhet të ndahen me palët e interesuara dhe domosdoshmërisht me vendimmarrësit.

Kryetari i bashkisë duhet të ngarkojë një grup pune përgjegjës apo zyrtarë të caktuar, brenda stafit të bashkisë, me përgjegjësinë e monitorimit dhe vlerësimit të planit. Grupi i punës duhet të përfshijë zyrtarë të administrimit të mbetjeve, administrimi financiar, struktura të mjedisit dhe kontrollit të territorit dhe konsulentëve të jashtëm.